

*Høring om den globale fødevarekrise
v/Udenrigsudvalget*

***Høring om den globale fødevarekrise
v/Udenrigsudvalget
Mandag den 23. juni 2008 kl. 9-12
i Landstingssalen, Christiansborg***

Gitte Seeberg (formand for Udenrigsudvalget, UFG, ordstyrer):

Ja, godmorgen. På Udenrigsudvalgets vegne vil jeg gerne have lov til at byde jer alle sammen rigtig hjertelig velkommen til den her høring om den globale fødevarekrise. Vi er meget glade for at se så mange fremmødte. Ikke mindst også velkommen til vores fire oplægsholdere, som stiller op for at dele deres viden og indsigt med os her i dag.

Formålet med høringen er at sætte fokus på den alvorlige krisesituation på fødevareområdet, at drøfte kortsigtede og langsigtede tiltag, der kan afhjælpe fødevaremangelen, især i forhold til de fattigste befolkningsgrupper, primært i Afrika, og endelig, at vi simpelt hen alle skal blive klogere på, hvilke mekanismer der ligger bag den negative udvikling, så vi klarere kan se nogle løsningsmuligheder, som vi fra politisk side kan tage fat i.

Personligt var jeg så heldig at få mulighed for at deltage i FN's topmøde om fødevarekrisen, der fandt sted i Rom i denne måned fra den 2.-4. juni. De oplysninger, der blev lagt frem der, understregede situationens alvor, men det var positivt, at så mange stats- og regeringsledere deltog i topmødet, for det bidrager til at sætte fokus på krisen og understreger situationens alvor. Det er trods alt også positivt, at det er lykkedes FN at få så god en respons på deres appel om flere donormidler.

I den første del af programmet vil professor Henrik Hansen fra Københavns Universitet analysere årsagerne til den globale fødevarekrise og konsekvenserne for de fattigste lande. Torben Due fra World Food Programme vil særlig stille skarpt på krisens indvirkning på den humanitære nødhjælpsindsats. Derefter vil der blive en spørgsmåls- og debatrunde, og jeg vil gerne opfordre alle til at deltage i debatten, så vi får en god meningsudveksling. Så er der en halv times kaffepause, og efter kaffepausen vil professor Per Pinstrup-Andersen i sit oplæg fokusere på udviklingslandenes muligheder for på lidt længere sigt at udvikle landbruget og sikre økonomisk vækst. Bagefter vil Morten Emil Hansen, politisk rådgiver i Folkekirken Nødhjælp, analysere udfordringerne for dansk og europæisk udviklingspolitik i lyset af fødevarekrisen. Derefter bliver der igen en spørgsmåls- og debatrunde.

Så har jeg nogle få praktiske bemærkninger. Der bliver lavet en lydoptagelse af høringen, som efterfølgende kan rekvireres på cd hos Folketingets Oplysning. Christiansborg er røgfrit område, rygning må derfor foregå ude i det fri, og det nemmeste er – for dem, der ikke kan lade være – at gå ned ad trappen og så til højre, og så er man ude ved Store Trappe, og der må altså godt ryges. Toiletter findes, ikke første dør til venstre, men næste dør til venstre, igennem gangen.

Endnu en gang vil jeg sige rigtig hjertelig velkommen. Jeg ser frem til og håber, at vi får en rigtig spændende og udbytterig formiddag.

Så vil jeg byde den første taler velkommen, og det er professor ved Københavns Universitet, Fødevareøkonomisk Institut, Henrik Hansen.

Henrik Hansen (Københavns Universitet, Fødevareøkonomisk Institut):

Tusind tak for invitationen. Tak, fordi I er kommet og vil høre på os og på mig først. Jeg skal starte med at sige, at jeg tror, at den væsentligste grund til, at jeg står her er, at jeg er forsker, og forskerens primære opgave er typisk at være Rasmus Modsat. Så noget af det, jeg vil gøre, er, at jeg vil stille spørgsmål ved alvoren i den her krise, tror jeg, og stille spørgsmål ved, om vi skal være så hvide eller ikke skal være så hvide, som vi er.

Det næste, jeg vil sige, er, at der er nogle begrænsninger – selv forskere har begrænsninger. Det betyder, at jeg ikke vil sige noget om sikkerhedspolitik; det ved jeg nemlig ikke noget om, for jeg er ikke politolog. Jeg vil heller ikke sige noget om etiske forhold i fødevaredebatten, for jeg er ikke filosof. Jeg vil sige noget om nogle priser og nogle mængder og nogle fattige og nogle ikkefattige. Jeg tror, det er smart, hvis jeg prøver at holde mig til det.

Til gengæld vil jeg sige noget om det på en lidt anden måde, end man ofte ser. Jeg vil nemlig prøve at kigge på det i et langt perspektiv i stedet for det helt korte perspektiv. Så det, man ser her på den første graf, er to prisserier, som går tilbage til fra 1908 og frem til foråret 2008. Det er hvedepris og majspris, som de ser ud på Chicago Board of Trade, hvor man har handlet med hvede, som I kan se, de sidste 100 år. Det, der springer i øjnene, er selvfølgelig det spring, der er sket i 2007-2008. Det er simpelt hen et historisk stort spring i hvede- og majspriser, når man sammenligner på tværs af et par verdenskrige. Vi havde en krise i 1974, og vi havde en krise i 1996. Det synes at være et fantastisk spring. Vi har ikke set så store prisspring på noget tidspunkt før. Hvis man tænker sig en lille smule om, kan man sige, at det jo bl.a. er, fordi der er nominelle prisstigninger; priser har det med at stige, og det kalder vi inflation. Hvis man så prøver at deflatere, dvs. trække inflationen ud af prisstigningerne på ris og hvede, så vil man se, at vi har haft en fantastisk god periode i slutningen af 1990'erne og starten af 2000, hvor hvede- og majspriser aldrig realt set har været lavere, end de er nu. Det vil sige, at det, vi skal give – enten cigaretter, øl, eller hvad man vælger at bytte ud for hvede – er så lavt, som det aldrig nogen sinde har været før. Og så har vi haft et spring. Det spring ligger under det, vi havde i 1974, da vi havde den første verdenskonference om fødevarer. Det ligger lidt over det, vi havde i 1996, da der var den anden konference, og derfor har vi nu haft den tredje konference i Rom for et par uger siden.

Det næste spændende, man skal lære af det her, er, at priserne synes at falde tilbage til et lavere niveau; vi har nogle meget store spring, og så falder de tilbage. Det, vi skal spørge om som det væsentligste nu, er: Sker det igen? Er der så meget gentagelse af historien, så priserne vil falde ned til et lavere niveau og blive ved med at have en nedadgående trend, eller har vi nu pludselig en helt ny situation, hvor vi kommer op og bliver på et højere niveau fremover? Det næste er, at hvis vi nu rammer et eller andet sted midt imellem, hvad vi ofte gør, hvad skal vi regne med priserne bliver i de næste år fremover? Jeg tror ikke, der er ret meget tvivl om, at de ikke vil vedblive med at være helt så høje, som de er nu, men der er heller ikke så meget tvivl om, at de heller ikke falder ned til vores laveste niveau fra omkring 2000-2003. Det vil være urimeligt at forvente begge dele.

Det er vigtigt at tænke på den nuværende situation i et lidt langt perspektiv og også at tænke i det i købekraft. Når man snakker om vækstrater eller stigningstakter på 240 pct. fra 2003 og frem til 2008, snakker man om nominelle prisstigninger, og man snakker fra all time low til all time high på det her tidspunkt, og det er ikke altid rimeligt at gøre det. Det var det første. Jeg vil gerne smide en smule perspektiv ind i det, vi snakker om, og sige, ja, vi har set voldsomme prisstigninger, det har vi set før, og de plejer at komme ned igen.

Hvad er så de umiddelbare årsager til, at vi har de her kraftige prisstigninger netop nu? Det første, man kan kigge på, er, at man kan prøve at dele det op på de forskellige kornprodukter og se, om der er nogle særlige forhold, som gør sig gældende for hvert enkelt af dem.

Ser man først på hvede, vil man se, at der har været nogle udbudschok, som vi kalder det. Der har været umådelig dårlig høst i Australien, relativt ringe høst i Europa, Rusland og de andre tidligere sovjetstater, som gav et væsentligt mindre udbud af hvede end det, vi er vant til. Så set for hvede er der sådan nogle fluktuationer, som altid findes i landbruget; der er godt vejr, og der er dårligt vejr, og i det her tilfælde var det en sekvens af dårligt vejr, dårlig høst 3 år i træk, samtidig med at vi havde små lagre på hvede. Så der kan man dele den op som en umiddelbar årsag – et udbudschok.

For majs ser det modsat ud. For majs er der et underliggende pres. Det ser ud til, bl.a. på grund af bioenergi og bl.a. på grund af kineserne, som vi ofte snakker om, at der er en øget efterspørgsel og et øget efterspørgselspres efter majs. Majs er det primære foderinput, når vi skal have kød, og jo mere kød, vi spiser, jo mere majs skal der produceres. Det er relativt meget, der skal produceres, når vi spiser kød, fordi vi så at sige destruerer kalorier, når vi laver dem om fra majs til kød. Det vil sige, der skal en kraftigere stigning til i majsproduktionen med en relativt lille efterspørgselsstigning, hvis det er en stigning i efterspørgslen efter kød.

Så for hvede og majs er det to forskellige ting. Det er et udbudschok, som kan være midlertidigt, det regner vi i hvert fald typisk med at det er, og det er efterspørgselschok, som man må regne med er varige. Vi må regne med, at både kineserne bliver ved med at være der, der bliver ved med at være mange af dem, og de bliver forhåbentlig rigere og rigere. Det vil være ret forkert af os at sige, at kineserne skal holde op med at spise kød eller holde op med at blive rigere. Derfor må vi vænne os til øget efterspørgsel efter nogle af kornprodukterne, især majs.

Ser vi på ris, er det en helt tredje situation. Det virker, som om der var nervøse markeder. Vi havde hveden, der slog ud først, majs, der fulgte efter, og så var der en række politiske indgreb, som forhindrede eller nedbragte udbuddet på verdensmarkedet af risproduktionen. Det synes hverken at være udbud eller efterspørgsel, der har gjort det umiddelbart. Det er ikke underliggende produktion eller det, at der spises ris. Stater gik ud og sagde: Vi er nødt til at forsvare vores hjemmemarkeder. Så de stater, der importerer ris, gik ud og sagde: Vi vil købe ris for næsten hvad som helst, 1.000 dollars pr. ton, hvornår er de sidste noteringer. De eksporterende stater gik ud og sagde: Det vil ikke være særlig rart, hvis det er os, der skal dække hjemmemarkedet. Indien sagde det, Vietnam sagde det, Argentina sagde det af en eller anden grund. Og det er klart, jeg kan godt forstå vietnameserne; Vietnam eksporterer 15 pct. af deres ris, 85 pct. spiser de selv. Hvis der kommer et voldsomt pres fra verdensmarkedet, kan der opstå en situation, hvor der kommer øget prispres i Vietnam. De frygter også typisk mangelsituationer. Og vietnameserne har set det før, så det er klart, man forstår de politiske reaktioner, men det er også klart, at det ikke er smarte reaktioner.

Så umiddelbart kan man sige, der er tre forskellige årsager for de tre forskellige produkter. Så har vi nogle fælles ting, og det kan vi se på. Det ene er høje oliepriser. Høje oliepriser giver et pres på kornproduktionen. Dels som følge af input, der er, når vi snakker om gødning, og der er nogle maskiner, der er noget transport, der vil gøre det, dels når vi snakker om alternativ anvendelse af især majs. Så man siger nu, at olien lægger en dobbelt bund under prisen på nogle af de her kornpriser. Så høje oliepriser – og det har vi set – høje og stigende oliepriser giver pres på landbrugsprodukterne.

Det næste, vi har set, er den faldende dollarkurs. Den faldende dollarkurs har mest en betydning, når vi tænker på en pressemæssig betydning, fordi man kan nævne meget, meget store prisstigningstakter, når man måler det i dollar. Samtidig er det ikke de samme store prisstigningstakter, når man måler det i euro, eller når man måler det i en anden valuta, fordi stort set samtlige valutaer er blevet opskrevet – det vil sige, dollaren er blevet svagere over for næsten alle valutaer i verden. Så når vi opgør verdensmarkedspriser i dollar, medtager vi den effekt, at dollaren er blevet svækket. Så meget ofte, når man kigger på de her prisserier, vil det være smart at regne det om til euro, og så bliver de lidt mindre, de effekter, vi har fat i. Det er stadig væk voldsomme stigninger, men det er ikke helt så vanvittigt.

Den sidste effekt, som delvis er politisk, og som også skyldes en række politiske ændringer på landbrugsområdet, er, at lagrene er blevet små. Da vi havde krisen i 1974, satte FAO sig ned og sagde, at der måtte være nogle sikkerhedslagre, og FAO fandt ud af, at et sikkerhedslager skal være 12-14 pct. af efterspørgslen. Herefter blev der opbygget lagre for alle kornprodukter, og de nåede væsentligt op over sikkerhedsniveauerne. Så var der en lang diskussion i slutningen af 1990'erne om nødvendigheden af lagrene og omkostningerne ved lagrene. Og der er sket skift i produktionen, vi

er gået nærmere, vi skal prøve at tænke på sådan nogle som Dell, når vi snakker om produktion, som er gået helt vilde med – hvad hedder det – det hedder on demand. De producerer simpelt hen med det samme. Og man diskuterer så også inden for landbruget, om det er nødvendigt at have de her relativt dyre produkter liggende og opbevare dem. Det er dyrt at have det. Så fra 2000 og frem kan man se på alle markederne, at lagrene bliver nedbragt. Det er ikke kun, fordi udbuddet klart var lavere – det er jo det, der sker teknisk set – det var en bevidst beslutning fra mange. Det, der så skete, var, at alle lagrene blev små. Vi havde lige tre gange dårlig høst, så kørte det. Det vil man sige som de umiddelbare årsager.

Man skal tænke en anelse over nogle mere bagvedliggende og strukturelle årsager, og nogle vil påstå, at man har kunnet se fødevarekrisen komme. Der er altid nogle, der har set det, når først det er der, så det er der ikke så meget overraskende i. I det her tilfælde skal man gå tilbage, og man skal måske gå tilbage til 1980'erne, og man skal prøve at kigge på produktionen, man skal prøve at kigge på vækstrater i produktionen. Hvis vi fjerner noget med rigere og fjerner noget med bioenergi og bare kigger på det underliggende pres, der er fra befolkningen, kan man se, at vækstraten i befolkningen over 10-års-perioder i den første søjle, man kan se vækstraten i landbefolkningen og bybefolkningen, og især kan I se, vækstraten i bybefolkningen har været ganske høj. Det er de gennemsnitlige årlige vækstrater. I den anden halvdel af tabellen kan man se vækstraterne i produktionen. Majs er klart fulgt med, bl.a. fordi det skal det gøre, for I kan se, kødproduktionen er steget temmelig meget. Til gengæld ser man, at ris og hvede har haft relativt lave vækstrater, både sammenholdt med de to andre produkter og sammenholdt med befolkningsudviklingen. Grunden til de lave vækstrater i ris og hvede er bl.a., at vi bruger mindre og mindre jord. I 1980'erne og 1990'erne har vi haft negativ vækst i jordarealerne. Det vil sige, at vi dyrker ris og hvede på mindre arealer, bl.a. fordi man hellere vil dyrke noget majs, og fordi man vil dyrke oliefrø. Det er simpelt hen priserne. Det har kunnet betale sig at dyrke oliefrø af forskellig art, så derfor er man skiftet fra hvede over til oliefrø. Det er meget almindeligt, at man tænker på, hvor man får mest for pengene, og hvad man så skal lave. Så det er simpelt hen den underliggende proces.

Hvis man kigger på det sådan samlet ved at lave en helt simpel beregning over, hvor meget der cirka produceres pr. person pr. dag, vil I se, at vi fra 1960 og frem til midten af 1980'erne, lad os sige 1985, har haft stigende kornproduktion pr. person pr. dag. Fra 1985/86 og frem, dvs. de sidste 20 år, har vi haft en nogenlunde konstant kornproduktion pr. person pr. dag – 0,7 kg. Det er her, presset opstår. Udbuddet har ikke været i stand til at følge med efterspørgslen, ikke engang den simple efterspørgsel, der ligger i befolkningsudviklingen. Når man så tager urbanisering, og når man tager det, at vi bruger majs til andre ting end til føde og foderstof, kommer der altså de her kraftige effekter. Så det, man skal tænke over strukturelt, er: Hvad er der sket de sidste 20 år? Hvorfor har vi ikke haft højere produktionsvækst? Det kan man så forklare med, at det ikke har kunnet betale sig. Vi har set faldende priser. Hvorfor skulle man kaste sig over landbrug? Det er da meget enkelt. Hvorfor skulle man kaste sig over forskning i landbrug? Det er smartere at forske i medicinalindustrien. Der er ingen grund til at forske i noget, hvor priserne er lave og på lang sigt faldende. Det er jo det. Så vi har nogle hop – 1974, 1996 – men den generelle trend er lavere og lavere priser på kornprodukter. Så der er ikke nogen, der har lyst til at producere det, og der er ikke nogen, der har lyst til at forske i det, så udbuddet må stagnere.

Så skal jeg lige sige til den her figur, at nogle kunne finde på at tænke: Jamen det her går da galt. Der var en mand for mange, mange år siden, en englænder, som hed Malthus. Han sagde, at kornproduktionen vokser lineært, befolkningen vokser eksponentielt, hedder det, så det går galt på et tidspunkt. Er det det, vi ser her? Svaret er: Nej. Vi producerer flere og flere kalorier pr. indbygger i verden år efter år. Vi er på den anden side af 2.500 kalorier pr. indbygger, og det har været stigende, så langt frem vi har data. Det her er omlægning af den måde, vi dyrker det på. Så der er ikke en mangelkrise. Det er fordeling, vi taler om, det er ikke total mangel. Vi skal ikke til at have

et eller andet stort globalt problem med, at vi ikke kan producere kalorier nok. Det er lidt væsentligt. Det handler om priser i høj grad mere end om mængder.

Hvordan kommer det til at se ud på det korte sigt, på det lidt længere sigt, hvis man sådan har det her perspektiv og siger, at det er noget med udbud, og det er noget med efterspørgsel mere end politiske tiltag? Det første, man kan sige, er, at vi stadig væk må regne med en relativt stor vækst i efterspørgslen. Der er fastlagt en efterspørgsel efter majs fra USA til biogas, bioethanol. Kineserne bliver ved med at blive rigere, de bliver ved med at omlægge deres efterspørgsel til øget kødindhold. Så for majs vil der være fortsat pres. Det vil spille over på hvede, det vil spille over på ris. Man må regne med med de prissignaler, der har været, at der kommer en stigning i kornproduktionen. Australien, der er et af de lande, der har haft meget lav produktion, forventer rekordvækst, de forventer rekordstor produktion. Den nyhed, man hører fra Australien, er, at de nu lige har nedskrevet den. Deres forventede kornproduktion har de nedskrevet siden maj måned. Ja, men de har nedskrevet den fra en all time high, og de forventer stadig væk alle tiders største produktion. Majsen er kommet lidt op, men det har især været hvede, og nyheden, som vi ved noget om, er, at der nu er oversvømmelse i Midtvesten, så nu forventer de en nedgang i den produktion i Midtvesten, det er ca. 3 pct. af kornproduktionen eller majsproduktionen i USA, de forventer forsvinder. Men det er stadig væk fra en høj produktion.

Så vi har signalerne, det er især signalerne i OECD-området, der er blevet taget frem. Det, vi ikke helt ved noget om, er, hvad der sker i de fattigste lande. Hvordan er prissignalerne, hvordan er de modsat? Vi regner med – tror jeg godt, man kan sige – at prisen på hvede og ris har toppet. Den burde være på vej ned. Det er svært at sige noget om majs. Igen skal I tænke på, at det er der, hvor vi har udbudseffekter, positive effekter, de er midlertidige. Der, hvor der er en langsigtet efterspørgselseffekt, pres på, der kan det godt tage længere tid. Det er sådan, I kan tænke på at dele det op.

Samlet set må man også sige, at markederne i øjeblikket er temmelig nervøse. Journalister synes rigtig, rigtig godt om landbrugshistorier. Det er noget nyt og har været det i en lang periode, så det vil sige, at landbrug fylder meget på CNN og andre steder, så det bliver kastet rundt og kommer på forsiden af aviserne. Det gør markederne nervøse, må man sige, så de reagerer rimelig kraftigt. Så vi skal forvente større udsving, end vi har været vant til i starten af 2000-tallet.

På lidt længere sigt må vi regne med, at der fortsat kommer efterspørgselspres, men også, at der igen kommer en udbudsforøgelse, fordi man kan udvide arealerne. Man kan godt udvide kornarealerne, både lidt i USA, man kan også steder i Europa, og især kan man i Rusland og i de tidligere sovjetstater, Ukraine og andre steder. Og så kunne man overveje, om der sker noget i Afrika, men det er svært at sige med hensyn til landbrug, der skal man snakke om noget udvikling i højere grad, vil jeg sige. Vi skal også forvente, at der kommer til at være højere priser end det, vi har set i slutningen af 1990'erne, og at der kommer større og større udsving.

Her har I et eksempel på nervøsiteten, kan man sige. Lørdag var jeg inde og hente futurespriser på Chicago Board of Trade – www.cbot.com. Det er de forskellige kornprodukter leveret i midten af juli måned. Det vil sige, at man nu og det sidste år har handlet på varer, der skal leveres i juli, når varen er kommet i hus. I kan se, at priserne er steget, det svarer nogenlunde til den almindelige prisudvikling. Hvis I kigger ned i bunden først, nede i venstre hjørne, for majs, så kan I se, at det har været svært at sige gennem maj måned, bl.a. fordi der har været en meget tør periode i USA, det har været svært at sige. Så sætter regnen ind de sidste uger, og regnen går hen og bliver til oversvømmelser, I kan se, det eksploderer fuldstændig i futuresprisen. De sidste 4 dage har det været faldende. Men det er klart et nervøst marked. Hvis I går over og kigger på sojabønnerne ved siden af, soja og majs følger ofte hinanden og især her til sidst. Det er lidt mere overraskende med den kraftige reaktion på hvede og på ris, som vi ser de sidste dage. Det er meget, meget hurtigt, det slår over, det er meget, meget kraftigt. Den har en pænt faldende trend, vi har haft toppen der

februar-marts, så er den kommet ned, vi begynder at få hveden i hus, og vi begynder at få bedre og bedre rapporter om, hvad der sker med udbuddet, så det falder, så kommer majs, og hele markedet reagerer. Klar nervøsitet, vi har i det her.

Vi skal på en eller anden måde have markedet lidt ned, så vi skal på en eller anden måde have journalisterne til at interessere sig for noget andet, så vi skal på en eller anden måde have nogle flere ministre til at køre lidt mere i bil eller nogle andre ting. Og de må godt gøre det internationalt også, må man sige. Det vil være rart med fred her.

Hvis man kigger på det på lidt længere sigt – hov, nu skal jeg lige trykke på den rigtige, vi skal lige have den næste her – hvis man ser på lidt længere sigt, prøver at kigge 10-15 år ud i tiden, det gør OECD og FAO, de har nogle modeller, nogle programmer til at beregne priser ud fra, hvad der sker med udbuddet og efterspørgslen – udbuddet regnes altid som normalhøst, det vil sige, solen skinner, når den skal skinne og regner, når den skal regne, ja, det er så ikke solen, der gør det, det er skyerne – og I kan se, at der forventes så en relativt stabil udvikling. Det er ikke sådan, det bliver. Der kommer selvfølgelig til at være sving. Det væsentlige i det her billede er niveauet. Jeg har prøvet at markere majs, hvede og ris helt ude, det må være til højre for jer, og der kan I se, at niveauerne bliver højere end det, vi har set i slutningen af 1990'erne og 2000. Det her er reale priser, så der kommer selvfølgelig til at være en langsom vækst, når vi snakker i nominelle priser, men det er realt set. Men der regnes altså med, at efterspørgselspresset vil give lidt højere priser, end vi har oplevet historisk. Ikke så høje, som vi har haft i 2007 og 2008. De har ikke helt de her spring med, men vi kommer altså på et niveau som i midten af 1990'erne. Det var sidste gang, vi havde en krise. Så det er højt, men ikke som 2007 og 2008 i fremtiden. Så det skulle være det.

Når vi snakker længere sigt endnu, skulle der gerne være nogle effekter på produktionen. Hvis landmændene kan tjene så mange penge, skulle vi gerne se større udbudseffekter. Som sagt får vi ikke knaphed, det regner vi ikke med.

Hvis man går til – på 5 minutter her – konsekvenserne for udviklingslandene eller for de fattigste lande, så må man sige, at det første og mest sikre, man kan sige, er, at det er svært. Det er grumme, grumme svært, for der er simpelt hen så store forskelle, når man går på tværs af kloden. Det første, man kan sige helt fast, er, at det kommer an på, om man er nettoudbyder eller nettoefterspørger af korn og landbrugsprodukter. Hvis man er producent, vil man selvfølgelig få det bedre, man vil få mere for sine varer. Så skal vi lige håbe, at olien ikke æder hele profitten op, for det kan også blive dyrere at producere varerne, men lad os nu håbe på, at de får lidt mere med de her prisstigninger. Hvis man til gengæld er nettoforbruger, taber man. Det er stort set, hvad man kan sige med sikkerhed. Når man så skal til at fordele det rundt omkring, hvem er så producenter, og hvem er forbrugere, så kan det være svært, både mellem landene og især også inden for landene. Det er svært at pege på befolkningsgrupperne præcist.

Det næste, man skal sige, er, at regeringerne selvfølgelig har reageret på det her, så regeringerne har forsøgt at isolere eller dæmpe prisstigningerne på det nationale og det lokale niveau. Så vi har ikke haft en transmission direkte fra verdensmarkedsprisen ned til, hvad forbrugerne har skullet betale, og hvad producenterne har fået. De to ting vil jeg sige noget om. Det betyder, sådan som jeg ser det, at nogle af de tal, vi får ud omkring effekterne på antallet af fattige, er altså tæt på at være rene gætterier. Der er kæmpe usikkerhed. Personligt synes jeg, jeg mangler at se en god begrundelse for 130 millioner ekstra fattige. Men det vil Per Pinstrup-Andersen nok fortælle mig, at det ikke findes, vil jeg gætte på. Vi ved det ikke.

Lad mig prøve at vise noget om den umiddelbare fordeling. Det, I kan se her, er den globale fordeling af dem, der er fødevareeksportører og fødevareimportører. Vi ser altså, at den med rød er eksportørerne, det er dem, hvor man umiddelbart vil sige, at de nok vil tjene. De ser i hvert fald ikke ud til at ville tabe på det. Og så kigger man på dem, der importerer, og det er så dem, der vil tabe, og der er nogle overraskelser, må man sige. Men generelt set står der Afrika, og der står Sydøstasien

på det her. Der står også noget Mellemøsten, men her skal I huske, at når man snakker fødevareimportør, kan det være, fordi man har et andet produkt, man eksporterer en masse af. De olieeksporterende lande har det ikke rigtig, rigtig hårdt i øjeblikket. Så det vil sige, at når vi nu ser, de olieeksporterende lande, er dem, der er nettofødevareimportører, så skal man sige: Ja, det har de nok valgt også for en vis grad, og de har et andet produkt, som også er steget voldsomt.

Umiddelbart synes det, og FAO har gjort opmærksom på, at der er mange lande, som vil komme i en alvorlig krise med betalingsbalancen, fordi fødevarepriserne stiger. Jeg vil sige her, at det ikke er det, der er set så voldsomt, bl.a. fordi andre produkter også er steget og andre landbrugsprodukter, og det er ikke, selv om man er fødevareimportør, betyder det ikke også, at man er landbrugsimportør bredt set. Der er også andre landbrugsprodukter at sælge, bomuld, planteolier, som vi ikke har med her, og der har priserne også været stigende. Så det er ikke gået så galt, som man har frygtet på landeniveau. Det er ikke helt så mange lande, der har fået katastrofale udviklinger i deres betalingsbalance. Men det er tydeligt at se det regionale perspektiv i det her, at hvis der er lande, som kan få alvorlige problemer, så taler vi igen om Afrika, og vi taler om Sydøstasien. Vi taler om der, hvor de fattige mennesker bor. Så umiddelbart på nationalt plan kan man forvente problemer for lande med en stor andel af fattige mennesker og med mange fattige mennesker.

Hvad har landene så gjort? Det er igen svært at sige noget om helt præcist, hvad de har gjort. Her er et eksempel, jeg har hugget fra et andet studie, hvor man har fulgt udviklingen på rispriserne fra 2003-2007. Det vil sige, man ikke lige har taget hele toppen med i 2008, men bare den langsomt stigende udvikling. Der er for mange tal der, men hvis vi lige fokuserer på Kina, Indonesien og Filippinerne, så kan I se, at det første, der står, er verden i dollar. For Kina er det års-tal, men fra 2004-2007 steg prisen på ris målt i dollar med 48 pct. Hvis man regner på kvartaler fra 2003, steg den med 56 pct. Men for Kina skal I tænke på, at verdensmarkedsprisen steg med 48 pct. i den her periode. Det er meget. Omregner man til lokal valuta, er prisstigningen kun 34 pct. Det er simpelt hen dollarkursændringen, som tager toppen. Hvis man så går videre og spørger: Hvor meget steg prisen hos forbrugerne? Når vi kommer ud i detailleret for ris, steg den med 30 pct. Det vil sige, at vi går fra de 48 og ned til 30. En del af det er valutakursen, den anden del er politikeffekten.

Hvis man ser på Kina, vil man se, at de har en relativt lille valutakurseffekt og ikke gør ret meget ved markedet politisk set. 88 pct. af verdensmarkedsprisen i deres valuta er gået over til forbrugeren i den her periode. Det er meget, der spilles igennem. Hvis man sammenligner nedover, vil man se, at for Kina gælder det, at det meste af prisstigningen kom igennem til forbrugerne.

Tager man Indonesien, kan I se relativt kraftig valutakurseffekt fra en 56-procents-stigning til 36 og relativt kraftig indblanding lokalt, så den endelige reale prisstigning i den her periode var 23 pct., ikke 56 pct. Det vil altså sige, at under halvdelen af prisstigningen på verdensmarkedet, under halvdelen af det, vi taler om, som det vilde spring, er det, forbrugerne ser i Indonesien. Dollarkurs og politik, makropolitik. Nogle af politikkerne er fornuftige, synes vi, nedsættelse af importskatter eller -tariffer, nogle af dem er ikke så fornuftige, begrænsning på eksporten for de andre lande – det var ikke Indonesien.

Endelig Filippinerne, en helt vanvittig udvikling på valutamarkedet, må man sige. Det er kun en stigning på 10 pct., når man måler det i deres valuta, og når man går ned til, hvad forbrugerne ser, er det en prisstigning på 3 pct.

Det her fortæller, at der er enorm variation, det her er syv lande i Asien med ris. Hvis man så prøver at gå til Afrika, der har vi ikke de samme tal, men der vil være lige så store variationer, og det vil være enormt svært. Det afhænger af, hvor stort råderum staterne har, det afhænger af, hvem man lige præcis er bundet op til, så man får dollarudviklingen. Det vil sige, at for de variationer, vi har her, er nogle af dem relativt tilfældige og svære at styre.

Nu har jeg nul minutter, så nu vil jeg gå videre her til kort at sige, at her er ét bud på, hvad der sker med fattigdommen. Ni lande, hvor man har beregnet med nogle modeller, hvor meget fattigdommen stiger eller falder som følge af de prisstigninger, der har været fra 2005-2007. Igen har vi ikke de voldsomme stigninger i 2008 med. Her regnes med det gennemsnitlige prisgennemslag, det vil sige, at det ikke er det fulde, som vi ser på verdensmarkedet, men det er gennemsnittet af de lande, I har set, ca. 50-60 pct. på de forskellige varer. Der er kæmpe variation: Nicaragua – stor stigning i fattigdommen, Peru – ingenting, Vietnam – ser ud til at tjene på det. De har jo risproduktionen, en fornuftig risproduktion. Går vi over til Afrika, synes de alle sammen at tabe, og typisk større tab i by end på land, fordi byboere og byfattige er nettoforbrugere af landbrugsprodukter. Ude på landet er de nettoproducenter, nogle af dem. Der vil også være nogle, der er jordløse, og de kan gå hen og tabe. Men det afhænger igen af, hvad der så sker med lønnen. Så det her er meget, meget svært at sige noget om.

Den her beregning leder frem til, at den samlede fattigdom er steget ca. 3 procentpoint svarende til et tab på 7 år i fattigdomsudviklingen. Kæmpe usikkerhed i beregningen. Det er det væsentligste.

Kan vi gøre noget? Det kan jeg lige nå at slutte med. Ja, vi skal støtte dem, der betaler fuld pris, det er bl.a. World Food Programme, de har fået det hårdt, så dem skal vi give en lille smule mere til. Ellers skal vi holde blikket stift rettet mod fornuften, og det betyder ikke så meget hype. Vi skal tænke lidt langsigtet. Nu skal jeg nok slutte her, men i det her tilfælde: Hold fast i det her sigte. Jeg vil sige, at hvis jeg må meddele politikerne noget, så synes jeg, at I hellere skal tænke på jeres børn og børnebørn, end I skal tænke på jeres vælgere, når vi har politik som det her. Når vi har fat i strukturpolitik, skal man altså ikke tænke kortsigtet, og det er i år, næste år, så skal man tænke på lidt lang sigt, både i klima-, energi-, udviklings- og handelspolitik. Tak.

Ordstyrer:

Jamen tusind tak for det. Det var et spændende indlæg. Der er jo trods alt politikere til stede her, så jeg håber, der er nogle, der kan huske, hvad der er blevet sagt.

Nu vil jeg give ordet til Torben Due.

Torben Due (Director for Programme Management Division, World Food Programme):

Godmorgen og tak for invitationen til dette møde. Jeg havde egentlig tænkt mig at komme ind på nogle af de samme ting, som lige er blevet belyst, så jeg vil springe let og elegant over det og så gå lidt mere ind i en diskussion eller fremlæggelse af, hvad konsekvenserne af det er. Jeg er stort set enig i den analyse, der er fremlagt, men det, jeg ligesom synes mangler i den, og som også skal tages i betragtning, er, hvordan det virker, hvis man ser på det i et fattigdomsperspektiv, hvad konsekvenserne af fødevareprisstigningerne er, hvis man ser på, hvordan indkomstfordelingen er i forskellige ulande.

Hvis man kigger på en rapport, som blev udgivet af Verdensbanken om Afrika i 2007, vil man se, at de har lavet en række analyser af, hvordan folk bruger deres indkomster i Afrika. En af de ting, der bliver kigget på, er, hvor stor en procentdel folk i forskellige indkomstgrupper bruger på fødevarer. Der er det typiske tal i Afrika mellem 60 pct. og – nogle steder – op til over 80 pct. Så kan man godt sige, at hvis man har en indkomststigning på fødevarer, der er relativt beskedne, og så vil det måske gå tilbage om nogle år. Det er sikkert rigtigt, men for de folk, der bruger 60-80 pct. af deres indkomst på fødevarer, er den her krise eller prisstigninger, som vi ser i dag, et ganske alvorligt problem.

Inden for FN regner man med, at der er over 800 millioner mennesker, der vil leve for under 1 dollar om dagen. Man har så lavet en yderligere differentiering af det, hvor man ser på, hvem der har mindre end det, og det er dem, man kalder de ultrafattige, dem, der har 0,5 dollar om dagen.

Hvis man så sammenholder de tal og ser på, hvad der sker socialt, hvis en person, der har 0,5 dollar om dagen, lige pludselig skal ud og betale betydelig mere for sine fødevarer, er det klart, at indkomsten så ikke rækker til at dække det basale fødevarebehov.

Det er ligesom det problem, som man står over for, hvis man ser det her problem i en humanitær kontekst og i en udviklingskontekst. Hvad betyder det for opnåelsen af Millennium Development Goals? Det er klart, det vil sætte det tilbage, for Millennium Development Goals, som er vedtaget som en 10-års-plan, er hovedsagelig rettet mod løsning af fattigdomsproblemer, og det er helt klart, at den krise, vi ser i dag, vil have en negativ konsekvens for opfyldelsen af Millennium Development Goals. Vi vil ikke nødvendigvis se, at vi får en katastrofe, for det, vi kan se, og det, vi også har her i dag, er en debat om, hvad det er for nogle tendenser, der er, hvad det er for nogle ting, der sker økonomisk og politisk i de forskellige lande, og hvad konsekvenserne af fødevarerpriserne er. Det, vi imidlertid har kunnet se, er, at der er tendenser til protester og øget ustabilitet i en række lande. Der har i hvert fald været mere eller mindre voldsomme demonstrationer i mindst 30 lande på grund af fødevarekriserne. Det er da i hvert fald et udtryk for, at selv om det måske i snit er nogle lave stigninger, så er der nogle, der ikke har råd til at betale de stigninger.

Det andet, man nok også skal prøve at kigge lidt på, selv om der er mange, der ikke går ud på gaden og protesterer over det, er, hvad det er for nogle mekanismer, man har til ligesom at gå ind og overleve den her situation. Det, vi har lavet inden for FN omkring det, og det, vi har fundet ud af, er, at der sker et skift, altså forbrugsmønstret ændrer sig simpelt hen. I det øjeblik priserne går op – og det er ikke kun fødevarer, det er også transport og andre ting – hvad gør en familie så? Man skal have noget at spise. Man køber billigere mad, og det billigere mad er typisk kornprodukter, som ikke giver den fulde næringsmæssige værdi, hvis man skal give børn og også voksne mad. Det betyder så, at det påvirker ernæringstilstanden; man får flere underernærede mennesker, hvis det slår igennem.

Det andet, der sker, den coping mechanism, som folk har, er, at man simpelt hen bruger færre penge på andre ting. Man bruger færre penge på tøj, man bruger færre penge på børns uddannelse, man tager måske børnene ud af skolen for at sætte dem til at arbejde, og man bruger måske færre penge på sundhed. Så spørgsmålet er: Hvad betyder det for et lands udvikling? Ja, det betyder simpelt hen, at man får en situation, hvor man får færre børn igennem uddannelsessystemet, især de fattige, man får måske også større sundhedsproblemer, man får højere grad af underernæring.

IFPRI, der er et institut for fødevareforskning, har lavet nogle undersøgelser af, hvad det betyder at have god ernæring for børn. Der lavede man i Centralamerika nogle sammenligninger med børn, der har været igennem et program, hvor de har fået tilskud til ernæring i barndommen, og en gruppe, der ikke havde. 30 år efter kunne man altså påvise, at der er en væsentlig forskel i indkomsten blandt de to grupper. Dem, der havde fået ernæringstilskud eller fået en god ernæring som børn, har en betydelig højere indtægt senere. Det er nogle af de konsekvenser, man har med underernæring. Hvis børn i den tidlige barndom ikke får den ernæring, de skal have, er det videnskabeligt bevist, at intelligenskvotienten går ned med så meget som 10-15. Det får selvfølgelig nogle konsekvenser for, hvordan de mennesker senere som voksne kan bidrage til deres lands udvikling. Det er ligesom de ting, man også skal kigge på ud over de mere gennemsnitlige betragtninger om, hvad prisstigningerne gør generelt.

Det, vi også skal se på i sammenhæng med konsekvenserne af den her krise, er kompleksiteten af den. Det er da rigtigt, at en højere pris vil føre til en øget produktion. Jeg tror – også, som det blev nævnt af den tidligere taler – at det er vigtigt at se på, hvordan man på kort, lang og mellemlang sigt kan have forskellige interventionsformer. Der tror jeg, man skal dele det op og se på dels produktionssiden, dels forbrugssiden i forhold til det her problem.

Hvis man ser på det på kort sigt, er det klart, at der skal nogle sikkerhedsnet ind for at sikre, at de folk, der ikke kan klare sig med den indkomst, de har i dag, får støtte til at gøre det. I WFP, hvor

jeg arbejder, har vi regnet på det, og vi er kommet frem til, at der er omkring 130 millioner mennesker, der vil blive berørt af det, og som vil have brug for en eller anden form for bistand i den her sammenhæng. Verdensbanken har også regnet på det, og de er kommet frem til et tal på omkring 100 millioner mennesker. Så kan man sige, o.k., hvor meget gæteri er der i det? Selvfølgelig er der gæteri, for vi taler om de fattigste mennesker i de fattigste lande, hvor det mange gange er svært at få præcise oplysninger om, hvad der egentlig sker i landene. Så det er assessments; det er ikke statistik, hvor man går ud og tæller hver eneste person og alle de ting, man egentlig skal tælle for at få en virkelig videnskabelig analyse af det. Men i første omgang skal man simpelt hen sørge for at få sikkerhedsnet på plads, så man undgår humanitære katastrofer.

Dernæst skal man selvfølgelig også se på produktionssiden. Man skal have såsæd og gødning ud så hurtigt som muligt, især i de afrikanske lande. Der er en sammenhæng. Vi har lavet nogle undersøgelser i Kenya af, hvordan den her krise har påvirket små farmere. Så kan man sige, at det logiske er, at når prisen stiger, begynder man at producere mere, men den samlede effekt af olieprisstigninger og prisstigninger på inputs til landbruget er faktisk, at en del farmere i Kenya har besluttet at producere mindre, fordi det ikke kan betale sig.

Så der er nogle mekanismer, som jeg tror man burde analysere lidt mere og også gå ind og se på, hvordan man kan støtte løsningsforslag, sådan at vi ikke ud fra en logisk deduktion siger, at højere priser automatisk vil føre til større produktion. Det vil det sikkert generelt, men dem, man egentlig burde bekymre sig om i den her sammenhæng, er dem, der ikke har råd til at betale de der højere priser. Hvordan reagerer de? Og i Afrika har mange af dem, der er farmere eller landmænd, så små jordstykker, at man ikke engang vil kunne klassificere dem som husmænd i en dansk sammenhæng. Mange af dem har meget små jordstykker, og mange, mange millioner af dem er nettokøbere af fødevarer, de er ikke nettoforbrugere.

Hvis man ser på den mellemlange situation eller løsningsforslag i forhold til det, så er det klart, at der skal nogle flere investeringer inden for landbruget eller landsektoren generelt. Der skal investeringer til. Det triste er jo, at som en konsekvens af de lave priser de sidste 10 år er investeringerne i landbrugssektoren halveret. Det er ikke kun de nationale regeringer i Afrika, det er også Verdensbanken. Deres portfolio inden for investering i landbruget er halveret de sidste 10 år. Nu er det så godt nok annonceret, at de vil til at bruge nogle flere millioner på landbrugsudvikling og investering i landbrugssektoren. Det er selvfølgelig fint og godt, men der er altså nogle problemer, der er skabt af den underinvestering, som det vil tage nogle år at afhjælpe.

På forbrugssiden skal man også på det mellemlange sigt se på, hvilke markedsmekanismer man kan styrke. Det er jo sådan i dag, at stort set alle lande med nogle enkelte, få undtagelser går ind for markedsøkonomi, og der skal man selvfølgelig se på, hvordan man i den sammenhæng kan bruge markedsmekanismen også i en sikkerhedsnetsammenhæng; hvordan kan man bruge markedsmekanismen? Det, man også ser i mange udviklingslande, er, at markedsmekanismen ikke er velfungerende, mange steder har de ikke velfungerende markeder, og det er nok også en af årsagerne til, at væksten ikke er så stor, som den kunne være, i nogle lande.

På lang sigt tror jeg, at man også skal til at kigge mere på ting som landbrugsreformer, ejendomsretten og forskning og investeringer selvfølgelig og policy reforms i en række lande. Det gælder også på forbrugssiden. Der er mange lande, hvor man simpelt hen har brug for at have nogle bedre politikker vedrørende sikkerhedsnet, hvor betydning af ernæring for især små børn bliver ført ind i en policy og fulgt op med nogle programmer, som hovedsagelig bliver gennemført i de pågældende lande.

Nu vil jeg bevæge mig lidt videre omkring nogle andre temaer, som er vigtige i den her sammenhæng, inden jeg går ind og snakker om, hvad det egentlig er for noget, vi forsøger at lave i den sammenhæng som svar på krisen.

Hvad er fødevarebistand i dag? Nu arbejder jeg med fødevarebistand og har gjort det i de sidste 25 år. Der er nogle myter omkring fødevarebistand, som er meget sejlivede, og som er svære at udrydde. Den ene af dem er, at fødevarebistand er noget med, at de rige lande dumper overskudsproduktion i de fattige lande. Der er ingen overskudsproduktion i dag, som bliver dumpet i udviklingslande. Det er en myte, og jeg tror, sidste gang, der var en eller anden form for overskudsproduktion i USA, er tilbage i 2001 og 2002. Alt, hvad der kommer fra USA i dag af fødevarebistand, bliver købt op på det amerikanske marked på kommercielle vilkår. Der er ikke noget overskud, der er ingen overskudslagre, man kan tage af.

Der er ca. 90 millioner mennesker, som får bistand gennem WFP, og halvdelen af det, vi leverer i dag, er købt. Vi får ca. 50 pct., som vi kalder ingrain, som er købt på kommercielle vilkår inden for de nationale markeder. Men den anden halvdel er, hvor vi får penge, hvor vi kan købe, hvor vi finder det bedst. 80 pct. af de indkøb, vi foretager, foregår faktisk i udviklingslandene. Det vil sige, at i det øjeblik, vi får penge til at kunne købe, køber vi hovedsagelig i ulande. Det vil sige, at der også er en klar sammenkobling mellem den fødevarebistand, som vi får i dag, og så en stimulering af landbrugsproduktionen i en række lande. WFP er en hovedspiller på de lokale markeder i Afrika, i Sydafrika, men også i lande som Kenya og Uganda, og bidrager dermed til at stimulere landbrugsproduktionen i ganske væsentlig grad. Vi taler om et beløb på omkring 600 mio. dollars om året, som går til det.

Det er også vigtigt, hvis man ser på den form for indkøb i sammenhæng med det, jeg nævnte om behovet for investeringer på mellemlang sigt. Alle, som har arbejdet med udviklingsproblemer i ulande, har sikkert set en masse eksempler på velmenende projekter, hvor man går ind og laver forskellige ting, men hvor de projekter falder fra hinanden, fordi der ikke er noget marked for det. Jeg har i hvert fald personligt set i Latinamerika og mange andre steder, at den hyppigste faktor, som får et projekt til at blive en fiasko, er, at man ikke har markedet på plads. Der tror jeg, at der er en stor mulighed for at knytte nogle af de investeringer, der skal til, sammen med det indkøb, WFP laver. Det er en ideel løsning, hvor markedet simpelt hen er sikret. Der kan man lave en gulfaktor, som vil være med til at garantere, at de investeringer, som skal til, måske bliver mere succesrige, end de ellers ville have været.

Der er også nogle andre elementer, som er vigtige at tage med, hvis man ser på det. Vi har en udfordring i dag, hvis man nu kigger lidt mere specifikt på, hvordan man kan gå ind og støtte humanitær bistand. Hvis man går 10 år tilbage, så kan man sige, at der var det ret enkelt. Der kunne man gå ind, og så kunne man sige: O.k., der er en krise i Sudan, eller hvor det nu kunne være, og så skal vi have nogle fødevarer kørt ind og så få det fordelt. Det, man forsøger på i dag, vil jeg ikke kalde et paradigmeskift, men hele nødhjælpskonteksten er blevet meget, meget mere kompleks, i og med at vi i højere grad forsøger at indtænke, hvordan man kan bruge markedet som en medspiller i den sammenhæng. Det giver en række forskellige situationer. Hvis der f.eks. er et jordskælv i et byområde, sker der typisk store skader på infrastrukturen, men fødevarelagrene forsvinder jo ikke. Hvad gør man så der? Folk har et problem med, at de mister indtægten. Hvad kan man så gå ind og gøre i stedet for? Nogle af de modeller, vi går ind og kigger på, er så, hvad man kan bruge i stedet for at bruge fødevarer. Der er vi ved at lave programmer for cashuddeling eller kuponer. Det gjorde vi som respons til cyklonen i Myanmar, hvor vi havde et cashprojekt for hovedstaden – som egentlig fungerede fint, men så blev stoppet af landets regering – hvor man ude i deltaområderne, hvor fødevarelagrene var forsvundet eller rådnet, brugte den traditionelle levering af fødevarebistand.

Det vil sige, man skal tænke på en anden måde i dag, hvis man går ind og vil være medspiller i den sammenhæng. Det gør det noget mere komplekst, og det, vi har brug for for at være effektive i den sammenhæng, er nogle andre analyseredskaber, end vi har haft. Man kan sige, der er sket en voldsom udvikling inden for alt, hvad der hedder assessments de sidste 5 år især, hvor det er blevet

meget, meget mere avanceret. I WFP har vi med støtte fra EU udviklet vores assessmentskapacitet i samarbejde med en række forskningsinstitutioner for simpelt hen at være i stand til at finde ud af, hvem der har brug for bistand, hvor de er, hvor mange de er, og hvilke situationer det er i. Det er selvfølgelig en betingelse for, at man kan være effektiv i en humanitær situation med nødhjælpsbistand, at man skal have krav til oplysninger og informationer, og det er løftet ganske gevaldigt de sidste 4-5 år.

Redskaberne, som vi bruger, er selvfølgelig også mange af de traditionelle redskaber som skolebespisning, ernæringsstøtte for småbørn og food for work. Men den politik, som er kommet meget stærkt op det sidste halve år, er omkring penge og vouchers, som er nye moderniteter, som vi forsøger at introducere. Det kræver selvfølgelig nogle andre leveringsmekanismer. Der er også nogle andre risici ved det; der er større risici for korrupsion og spin osv. Men vi tror, at det er noget, som skal bruges meget, meget mere i fremtiden, og man skal også simpelt hen se på sammenkædningen mellem nødhjælp og den efterfølgende genopbygning. Det skal kædes sammen på en meget mere systematisk måde, end vi har set for 10 år siden.

Det er nogle af de ting, som vi i al fald inden for WFP forsøger at arbejde på. Det kommer så også ind på en række forskellige områder, ikke kun i forhold til den specifikke situation. Den traditionelle nødhjælpsbistand har været fokuseret på individer, og det skal den også fremover, men man skal også fokusere eller have med inde i det, hvad de andre konsekvenser er, hvad sammenhængen er, hvordan man kan gå ind og bruge en nødhjælpsbistand i en genopbygningsfase.

Jeg kan nævne et eksempel, som er meget godt. Da der blev lavet en fredsftale i Sydsudan, blev vi bedt om at gå ind og bygge veje – simpelt hen for at åbne op. Vi gjorde det for at kunne levere fødevarerne ud til dem, der havde brug for dem. Men konsekvensen af det – det er egentlig ret interessant – var, at det var med til at støtte genopbygningen af Sydsudan i et omfang, som ellers ikke ville være sket. Priserne på transport er gået ned, og det har betydet en meget kraftig stimulering af den lokale økonomi på en måde, som ellers ikke ville have været sket. Det er så bare et eksempel på, at der er en sammenkædning mellem nødhjælp og efterfølgende genopbygning.

Der er også nogle andre ting, som vi tror er vigtige at slå fast i den her sammenhæng omkring, hvordan man laver nødhjælp, og det er hele spørgsmålet om, hvordan de pågældende lande er med i det her. Der tror jeg også, at man skal tænke på en anden måde. Der er også sket nogle vigtige skift. Man har tit, eller man har en traditionel opfattelse af, at når der er nødhjælp, skal man rykke ud og hjælpe de forskellige lande. Det kan vi let blive enige om. Det, man nogle gange ikke rigtig har kigget på, er, hvor meget de pågældende lande selv gør for at løse problemerne. Og der er der faktisk en række interessante eksempler på lande, som man normalt har betragtet som typiske modtagere af nødhjælp, der har sagt nej tak. Et land som Indien f.eks. accepterer overhovedet ikke nødhjælp. Sidste år med oversvømmelserne i Bangladesh sagde regeringen nej, de sagde, at de godt kunne klare det selv. Det samme har vi set i Mozambique, hvor der var store oversvømmelser for 10 år siden, og her sidste år, da der var oversvømmelser igen, styrede regeringen faktisk hele processen.

Jeg vil sige, at noget af det, man skal gå ind i også i den her sammenhæng for at sikre, at der er en passende respons til kriser i ulande, er, hvordan man sørger for at opbygge landenes kapacitet inden for en række områder. Det vil sige, at noget af det, som man fra det internationale samfunds side også skal fokusere på i højere grad, end man har gjort tidligere, er policy advice, altså hvad er det for en rådgivning, hvad er det for nogle ting, man kan sige til det pågældende land, det skal have opbygget, især for at opnå det, vi kalder risk reduction, altså hvordan kan man reducere risici i landene, men også emergency preparedness, altså hvordan kan man være forberedt på kriser, hvad er det for noget beredskab, man skal have stablet på benene osv. Det er noget af det, som vi også arbejder med som de nye ting inden for nødhjælpsarbejde: Hvordan kan man hjælpe regeringen eller de pågældende lande til at hjælpe sig selv i højere grad, end man har gjort hidtil? Det betyder,

at der skal være mere fokus på kapacitetsopbygning og rådgivning og policy advice til de pågældende lande. Det tror jeg er vejen frem. Det, vi har diskuteret meget inden for WFP og med andre kolleger inden for FN, er i hvert fald, at det er en trend, man ligesom kan se.

Sidst, men ikke mindst, skal nødhjælpsbistand koordineres. Man kan ikke have tyve forskellige organisationer, der render rundt og laver det samme. Men det er der jo ikke noget nyt i. Jeg tror, jeg vil stoppe her. Mange tak.

Ordstyrer:

Ja, mange tak for det. Så går vi over til spørgsmål eller kommentarer. Alle er velkomne til at stille et spørgsmål eller komme med korte kommentarer. Vi har ikke så meget tid. Der vil være to mikrofoner, og den første er den herre i den auberginefarvede trøje.

Carl Allesøe (?):

Jeg hedder Carl Allesøe.

Jeg føler mig en lille smule fornærmet over, at det skal hedde hype, så længe der er millioner af mennesker, der sulter. Jeg kan i hvert fald sige, at for mit vedkommende har jeg ikke ændret syn på fødevarerituationen de sidste 45 år, fordi der jo altså er nogle fysiske love, der skal overholdes. Det lærte jeg faktisk i 5. klasse i biologi. Den ultimativt begrænsende faktor er solindstrålingen, og så er der sådan noget som ferskvandsressourcerne, som er under hårdt pres. Alene i USA er der en kæmpe aquifer – jeg kan ikke engang huske, hvad den hedder – men den er ved at være pumpet op.

Så alle de her fysiske betingelser sætter altså nogle ultimative grænser, og det er de fysiske love, som man altså ikke lige kan bryde.

Ordstyrer:

Ja tak. Det kan godt være, det er mig, men kan du ikke lige præsentere dig. Præsenterede du dig? Jeg fik det i hvert fald ikke. Det er af hensyn til lydoptagelsen.

Carl Allesøe:

Jeg hedder Carl Allesøe.

Ordstyrer:

Den næste er Steen Gade.

Steen Gade (SF):

Ja tak. Du har jo præsenteret mig. Tak for det. Tak for oplæggene.

Jeg vil spørge Henrik Hansen først omkring subsidier til biobrændstof. Det stod på din tavle, men du sagde faktisk ikke så meget om det, og jeg vil gerne have at vide, om det er, fordi du mener, det ikke er så vigtigt – eller graden af betydning. Når man ser majsens i al fald, ser det jo ud til, at det er stærkt markedsdrivende i hvert fald, fordi prisen til de formål også i fremtiden vil ligge langt højere, så vidt jeg kunne se, eller nogle af de der olier vil ligge højere. Det var det ene spørgsmål.

Det andet spørgsmål til dig er om lageropbygningen. Hvor meget vil lageropbygning betyde for at få det der marked til at fungere lidt bedre, herunder noget, jeg har forstået, at det der med verdensmarkedet for fødevarer i virkeligheden er meget tyndt eller smalt, og at vi måske knap nok har et verdensmarked for fødevarer. Det kunne jeg godt have lyst til at spørge om.

Det sidste er til Torben omkring Afrika- og Kenyaerfaringen. For det er også noget af det, jeg frygter: At de fattigste og dem, der er ramt specielt, simpelt hen ikke får gang i en landbrugsproduktion, fordi det simpelt hen ikke kan betale sig. Der ved jeg ikke, om du kan svare på, hvor stort et omfang du mener det kan have. Det kan også være, at en anden i panelet måske

bedre kan svare på, om nogle af de hurtige svar kunne være subsidier til såsæd og andre hjælpeting i forhold til landbrugsproduktionen, herunder Malawierfaringen.

Ordstyrer:

Vi tager lige en mere. Karsten Lauritzen.

Karsten Lauritzen (V):

Ja tak. Jamen jeg vil sige tak for to rigtig gode oplæg.

Jeg har et par spørgsmål. Først til Torben Due: Kunne du komme lidt ind på de der 100-120 millioner, som I kontra Verdensbanken forventer bliver berørt, altså på hvilken måde bliver man berørt – kunne du sige en lille smule om det?

Så har du nogle interessante kommentarer om uddeling af vitamin- og mineraltilskud og sådan noget, som er særlig aktuelt nu som følge af den her stigende efterspørgsel på fødevarer, mangel på fødevarer måske, men at det også er et generelt problem. Men skal jeg forstå det sådan, at I godt kunne tænke jer, at man fokuserer mere på uddeling af vitaminer og kosttilskud og sådan noget i udviklingslandene for at afhjælpe en del af fødevarerituationen?

I forhold til Henrik er det jo en klar opfordring til at holde sin mund. Det er vi jo to her, der har bevist, vi ikke rigtig kan, men vi kan jo tage det til efterretning og prøve. Det, du siger, er jo grundlæggende, at situationen kan løses, ved at man tager det stille og roligt, og ved at man giver lidt øget bidrag til de store organisationer, som indkøber fødevarer til uddeling. Det er vel det, man er blevet enige om at gøre ved topmødet i Rom. Kunne du sige lidt om, om du mener, at resultatet i Rom er tilfredsstillende, og så behøver vi som politikere sådan set ikke at foretage os særlig meget yderligere ud over at lade være med at sige noget til pressen. Tak.

Ordstyrer:

Ja, og så tror jeg lige, at vi tager Margrethe Vestager med her, og så slutter vi spørgsmålsrunden i første omgang.

Margrethe Vestager (RV):

Det er også primært til Henrik Hansen. I øvrigt tak for to fremragende oplæg. Lidt i forbifarten sagde du, at der sådan set er de kalorier, som vi har brug for, og at den produktion er stigende. Den problemstilling, som du ridser op, er, at de fattige ikke har råd til at købe den mad, de har brug for, men at den sådan set er der. Et eller andet sted er det jo et paradoks, at en af de madnyheder, der var, jeg tror, det var i går eller i forgårs, det var de 63 kg, danskerne smider ud – jeg tror, det er endnu mere grelt i andre vestlige lande. Så kan du komme lidt tættere på det fordelingsproblem, som du var inde på? For det er da i hvert fald noget, som burde være en win-win-situation, at hvis folk bruger mindre på fødevarer, som de alligevel bare smider ud, så burde der alt andet lige, hvis markederne var velfungerende, være mere andre steder.

Så lige sådan til det mere principielle. Jeg var lidt i tvivl om, om dine anbefalinger til sidst bygger på sådan en grundlæggende tro på, at markederne faktisk godt kan bære igennem, hvis vi i virkeligheden opfører os klogt og tager de forstyrrende mekanismer væk i et roligt tempo, eller om der skal mere styrende mekanismer ind, som det andet.

Til sidst, du var sådan meget omhyggelig med at afgrænse, at du ikke var politolog, du var ikke filosof, og i det hele taget kunne du ikke rigtig tages til indtægt for noget som helst, men alligevel må du vel kunne iagttage det samme, som vi andre kan, nemlig at uanset hvad der er op og ned i fødevarekrisen, er der rigtig, rigtig mange interesser, der bliver sat i spil. Vil du derfor give et godt råd tilbage til os, og det gælder måske også Torben Due: Hvordan ser vi igennem, hvad der er

konstruktive løsningsforslag, og hvad der er interesser, der gerne vil fremmes, nu hvor sagen alligevel er oppe?

Ordstyrer:

Ja, tak for det. Jeg har også selv et meget kort spørgsmål, som er i forlængelse af det, Karsten stillede.

Det er et spørgsmål til Torben Due: Hvordan vurderer I situationen, den akutte situation? Er der kontrol over den, kan man være sikker på, at dem, der virkelig har brug for hjælp nu, rent faktisk også får den akutte hjælp?

Det var mange spørgsmål, og der er faktisk flere, der har bedt om ordet. Jeg ved ikke, hvem der vil starte. Henrik.

Henrik Hansen:

Tusind tak, tak for spørgsmålene. Der var en hel del gode spørgsmål.

Lad mig starte med hype. Jeg er ked af, jeg træder nogle over tærne, når jeg siger hype. Det er en kedelig adfærd, jeg har, når jeg præsenterer, at så gør jeg sådan noget. Hvorfor jeg mener, det er hype, det gør jeg, fordi jeg mener, at 800 millioner fattige er noget, vi skal tænke på, også når vi ikke har fødevarekriser. Vi snakker om 800 millioner fattige og 130 millioner ekstra. Vi har nogle seriøse fordelingsmæssige problemer i verden, og det er uafhængigt af fødevarekrisen. Så det er i den forbindelse, jeg kalder det hype. Jeg kunne godt tænke mig, at folk tænkte sig mere om på længere sigt, og den holdning tror jeg jeg deler med de fleste, nok også de fleste her i salen. Det er i den forstand, man skal se hype. Jeg synes, det er kedeligt, at de fattige kun bringes op, når DR synes, at vi her har et eller andet, der bliver et smash hit. Jeg synes, vi skal tænke på de fattige lidt mere over et længere perspektiv, og derfor synes jeg, at jeg kan tillade mig at kalde det hype. Men hvis ikke du kan lide det, må du undskylde.

Det næste omkring bioethanol sagde jeg ikke så meget om, men det er, fordi Fødevareøkonomisk Institut har sagt en hel del om det, og Fødevareministeriet har udgivet en rapport, som Fødevareøkonomisk Institut har været med til at skrive. Her må man se os som økonomer. Økonomer er relativt begrænsede i deres tankebaner, og det betyder altså, at når man griber ind i markederne med subsidier, så skriger vi, at det er galt, og det skal vi blive ved med at gøre, for det er galt at give subsidier og forvride på den måde der.

Lige præcis omkring bioethanol er det i høj grad USA, der efterspørger bioethanol og producerer bioethanol. Problemet der er, at de har bygget anlæg allerede nu, så det er så at sige ikke subsidierne alene, der gør det, men det er også, at de har bygget nye anlæg, som skal have den majs, fordi de har haft nogle voldsomt store investeringer. De kan godt nedlægge nogle af de ældre anlæg, men de har så mange nye, så hvis man sætter subsidierne lidt ned, er det ikke givet, at der kommer et stort fald i efterspørgslen efter majs til bioethanol – på grund af de nye investeringer, de har lavet. Vi mener selvfølgelig, at de skal fjernes, og vi mener også, at det med at lave kvoteordninger i EU og så søge, at Danmark selv skal producere, selvfølgelig er galt. Der tror jeg, vi har anbefalet, at man i højere grad kigger på Brasilien og importerer sukkerrør. Jeg synes, det er et fornuftigt arbejde, Fødevareøkonomisk Institut har lavet tidligere, så det er så at sige holdningen til den del af det.

Omkring betydningen af lagre har vi siden 1960'erne haft en diskussion af lagres betydning for priser og prisstabilitet. Det synes jeg da man skal tage op igen, for vi bliver jo hele tiden klogere. Jeg mener ikke, lagrene påvirker prisniveauet, det synes jeg er at vende tingene om. Lagre har det med at stige, når der er større udbud end efterspørgsel, men jeg er ret overbevist om i den her situation, at lagrene påvirker prisudsvingene, fordi flere vil sikre sig produkterne, hvis lagrene er små. Så jeg tror, man skal se lagrene som en sikkerhed mod prisudsving mere end som det, at de

giver lavere priser. Men det synes jeg også er rimeligt at tænke over her. Jeg vil sige, at jeg bestemt ikke er ekspert i det, og det er noget, vi har diskuteret længe. Men for en vis bevilling kan Fødevarerøkonomisk Institut godt se på det. Nå, undskyld.

At markedet er tyndt, ja, rismarkedet er tyndt, det er 7 pct. af den samlede produktion, der bliver handlet, og det tror jeg er en af de væsentligste årsager til, at priseffekterne for ris har været så kraftige. For hvede og majs er verdensmarkederne noget større, men det er stadig væk – vi snakker 15 pct., tror jeg. Det er ikke sådan, at vi globalt set sætter en masse rundt. Landbrugsprodukter kan produceres alle vegne, og de er relativt dyre at transportere. Men ikke desto mindre har verdensmarkedet en betydning, og de prissignaler har betydning. Det, man skal passe på, er at forhindre prissignalerne i at nå ud til producenterne og forbrugerne. Jeg tror, det er noget af det, der sker, for vi tænker selvfølgelig på forbrugerne, bl.a. fordi fødevarer for de fattigste betyder meget i budgettet, det kan næsten ikke siges hvor meget. Så der er en naturlig trang til at beskytte forbrugerne, og det vil naturligt gå ud over producenterne, fordi de ikke ser de prissignaler og ikke får den profit. Det er jo klart, det ikke bare er et spørgsmål om høj pris; det er et spørgsmål om at tjene penge for producenterne. Det er et svært problem at løse. Det er klart, jeg støtter her WFP og andre, som siger, at det, vi må sikre, er mere generelle støtteordninger. Man skal passe på med at sige, at nu jagter vi, fødevarerne er steget, nu skal vi sikre, at de får billigere fødevarer. Vi skal sikre, at de får en høj indkomst, og så er vi tilbage igen. Det tager lang tid det her. At sikre de fattige i verden er noget, der tager længere tid end at sikre, at priserne på fødevarer kommer ned. Det er også det, jeg prøver at slå på tromme for hele tiden.

Fordeling og spild, Margrethe Vestager. Jeg tror, hvis vi tænker spild, så tror jeg – og det er igen noget, jeg ikke har forstand på – at det er smart at kigge på nogle lavteknologiske løsninger som f.eks.: Hvordan er egentlig hele agribusinesskæden; hvor gode er vi til at få fødevarerne fra marken til bordet, som det populært hedder? Det er noget andet end højteknologi, der skal til. Jeg er ret sikker på, at Per Pinstrup-Andersen kommer til at tale om gmo om et øjeblik – det håber jeg i hvert fald – men det er ikke nødvendigvis sådan noget gmo og superteknologiske løsninger, der skal til. Måske skal vi bare blive bedre til transportkæderne. Vi ved, at dansk landbrug er fantastisk dygtig til at sætte ting op i kølesystemer og andet godt, så vi i hvert fald frem til hjemmet er gode til at bevare madvarerne i en høj grad, og sådan nogle løsninger må man også kunne se på i udviklingslandene. Så det er hele den kæde, inden vi måske kaster os ud i gmo-løsninger og højteknologi. Så ja, vi kan godt gøre noget.

Om vi skal smide mindre ud? Ja, selvfølgelig skal vi det, men ikke kun for de fattiges skyld. Igen synes jeg, man skal holde nogle perspektiver, som siger, at vi selvfølgelig skal have et mindre spild også af mad, men vi skal ikke lige i øjeblikket koble alt op på, at vi nu har nogle fattige, vi kan redde. Der er ikke flere eller færre fattige, der bliver reddet, tror jeg, af, at vi smider lidt mindre ris ud. Det siger jeg, fordi jeg smed ris ud i går aftes. Jeg tror, man skal tænke lidt højere oppe i den her situation. Men selvfølgelig kan hver enkelt tænke lidt mere over, hvor meget de egentlig efterspørger, men jeg er ret overbevist om, at den danske efterspørgsel har en lille bitte effekt på de 800 millioner fattige.

Havde jeg mere? Principielt om markederne, skal markederne styres, eller skal de ikke styres? Som økonom siger jeg selvfølgelig, at markederne skal have frit spil; som menneske siger jeg, selvfølgelig skal de ikke det. Det er vigtigt at skelne og kigge på graden af imperfektioner, eller hvor det er, markederne ikke kan klare problemerne. Det er klart, at man kunne spørge, om det globale fødevarermarked kan klare sig uden lagre. Det bliver igen en lang diskussion, tror jeg, men jeg tror nok, at visse former for regulering, ikke nødvendigvis EU's landbrugsstøtte – så nu smiler min direktør, han hedder Henrik Zobbe, og han kan godt lide støtteordninger. Jeg har svaret forvirret nok, har jeg ikke? Jeg ved det ikke. Jeg tror, det var alt, hvad jeg havde at sige.

Ordstyrer:

Det er godt, tak skal du have. Torben Due.

Torben Due:

Mange tak. Først spørgsmålet om Kenya og effekten af prisstigning. Vi har ikke præcise oplysninger om, hvor mange små bønder, der vil producere mindre, det har vi simpelt hen ikke. Vi har lavet nogle surveys, så det er midlertidige informationer. Omkring hvad man skal gøre for at imødegå det problem, så ville det selvfølgelig være logisk at gå ind og lave subsidier til såsæd og kunstgødning, og hvad der skal til for at få produktionen i gang. Det er jo i alles interesse, at de små landmænd får bedre betingelser, sådan så de kan producere mere. Risikoen er, at de går fra måske at købe en lille smule til at skulle ud og købe meget, meget mere, og som de i øvrigt ikke har råd til. Det er en let løsning, som vil bidrage i den sammenhæng.

Til spørgsmålet om de 100-120 millioner mennesker: Det er igen nogle analyser eller nogle estimates, vi har lavet. Det kan man selvfølgelig gå frem og tilbage på og så anfægte de kriterier, der er brugt til at analysere det. Det er for at give en eller anden form for tommelfingerregel om, hvor meget det er, hvor meget det betyder i forhold til mennesker. Så kan man sikkert lave andre analyser, som kommer frem til nogle lidt andre tal, alt afhængig af hvad det er for nogle ting, man kigger på. Men det er bare for at have en idé om størrelsesordenen. Det, at Verdensbanken og WFP er kommet frem til nogenlunde de samme tal, synes jeg i sig selv er interessant.

Den anden del af spørgsmålet omkring vitamin- og mineraltilskud. Noget af det, vi fokuserer meget, meget mere på i dag, end vi gjorde tidligere, er kvaliteten af de fødevarer, som folk får. Det er jo ikke nok, at maven er fuld, det er også et spørgsmål om kvaliteten af det, man putter i maven, som er vigtig, og især hvis man kigger på det i forhold til små børn. Det er jo videnskabeligt bevist, at børn, der er underernærede, især i de første 3-5 år, bliver sat tilbage i deres fysiske og mentale udvikling. Ikke nok med det, hvis det er piger, så bliver deres børn, når de vokser op og bliver voksne kvinder og får børn, født med en lavere fødselsvægt osv., osv. Det vil sige, at det problem går i arv fra den ene generation til den anden. Det er derfor, at hvis ikke man griber ind og ligesom forsøger at bremse det allerede nu, hvor man kan se, der er ved at være skred i det, så har det nogle konsekvenser, ikke blot for de år, vi er i nu, men det vil også have konsekvenser for kommende generationer. Det er det, der ligesom er det alvorlige i det, og hvor vi er helt enige i, at der skal være øget fokus på kvaliteten af de fødevarer, der bliver givet til dem, der har brug for det.

Så er der spørgsmålet om konstruktive løsningsforslag. Jo. Jeg nævnte, det med, at man skal se det mere bredt. Man skal ikke kun se på, at nu er der nogle, der er fattige, og så skal man levere nogle fødevarer, men se på, hvad det er for nogen mekanismer, hvordan man ligesom kan kæde det sammen med udviklingsbestrebelse generelt. Jeg tror, det er der, man skal kigge på det. Man skal ikke kun se nødhjælp som en måde at løse kortsigtede problemer på, man skal prøve at kæde det, man gør for at løse de problemer, som individerne har, dem, der er ramt af en katastrofe, sammen med, hvordan man på en smart måde ligesom også kan bidrage til den efterfølgende genopbygning eller udvikling, der måtte være. Men vi har ikke det endelige svar på alt det. Det er en debat, der er startet inden for FN, i min organisation, de sidste par år.

Det, der måske er interessant i sammenhæng med den krise eller de fødevareprisstigninger, vi har set, er, hvordan FN-systemet har reageret på det, hvor Ban Ki-Moon etablerede en koordinationsmekanisme, som gælder hele FN-systemet, og som arbejder snævert sammen med ikke kun Verdensbanken, men også IMF. Det har jeg i mine mange år i FN ikke set før, det er faktisk noget nyt, og jeg synes, det er meget positivt, at man ser, at lige så snart der er signaler, om der vil være en krise, som kan have nogle voldsomme konsekvenser, så forsøger man straks at etablere en koordinationsmekanisme, hvor man tænker igennem, hvad det er for nogle problemer, vi står over for, og hvad det er for nogle løsningsforslag, vi skal have på banen. Konferencen i Rom

var selvfølgelig også en del af den proces, hvor man ligesom forsøger at identificere, hvad der skal til.

Men det er en kompleks situation, som er sammenkædet med så mange forskellige ting, at der ikke er én organisation eller ét land, der kan løse det her problem. Det kan kun løses gennem et koordineret samarbejde mellem forskellige aktører.

I har hørt mig i dag snakke om behovet for at få investeringer i landbrugssektoren, og hvis der havde været en fra FAO, havde I sikkert også hørt ham eller hende snakke om, at der er behov for at støtte sikkerhedsnettene og støtte programmer, der hjælper de fattigste. Jeg vil sige, jeg sidder egentlig og snakker om, også i det, jeg har gjort her i dag, og anbefaler, at noget af det, FAO traditionelt har lavet, skal støttes, og det, IFAD også har lavet. Når de tager rundt og taler i tilsvarende fora, taler de også om og anbefaler noget af det, som WFP laver. Der er sket et skred. Den der bokstækning, som man kan kalde det, er lidt i opløsning, og jeg synes egentlig, det er meget godt, at man kan se, at problemerne bliver anskuet fra en bredere synsvinkel, end man normalt ville gøre inden for de forskellige organisationer. Og det er også selvfølgelig i fuld harmoni med, hvad der sker inden for FN med FN-reformer osv.

Det sidste fra Gitte, om der er kontrol over den akutte situation: Delvis ja, men det er jo en proces, der udvikler sig, og WFP gik ud med en appel om 750 mio. dollars tidligere på året, og de penge har vi fået. Så i forhold til de knap 90 millioner mennesker, som vi hjælper, om året, har vi i hvert fald fået det, der skulle til for at dække den der prisstigning på kort sigt. Så er der selvfølgelig nogle langsigtede problemer: Hvad der sker næste år? Hvad vi har fået ind globalt? WFP har også brug for over 5 mio. dollars i år, og indtil nu har vi fået ca. 2,2 mia. kr. ind. Så vi er nogenlunde, hvor vi skal være, selv om vi har fået en masse ekstra penge lige nu. Det er ikke sådan, at vi kan læne os tilbage i lænestolen og sige, at problemet nu er løst, fordi vi fik nogle ekstra penge her det sidste par måneder. Der er stadig væk et behov for at få flere penge til det her, og som nævnt, når vi kommer igen med analysen af de der 100-120 millioner mennesker, kommer der nok nogle andre ting frem, om der skal nogle flere programmer til for at hjælpe de mennesker, og det kommer nok i løbet af efteråret, når vi har lavet analysearbejdet.

Ordstyrer:

Ja, mange tak for det. Vi er faktisk ved at være inde i kaffepausen. Men jeg tror godt, vi kan bruge 5 minutter. Så hvis de næste spørgere vil stille meget korte spørgsmål og der også bliver svaret kort fra panelet, så vil tidsplanen ikke skride.

Lars Barfoed (KF):

Tak for det. Det er jo interessant at høre den der diskussion om, at der er nok fødevarer, men det er fordeling, det drejer sig om, og så den hyldest til liberalismen, som jeg hører økonomerne har. Nu er jeg ikke liberalist, jeg er konservativ, og jeg har den grundopfattelse, at jeg går ind for, at vi skal lade markederne klare så meget som muligt, men en gang imellem tror jeg nu nok, der er behov for, at der er nogle, der går og vander lidt eller går rundt med en smørekande for at stimulere markederne og sikre, at markederne udvikler sig og trives optimalt.

Hvis I er enige så langt trods de liberalistiske bekendelser, så vil jeg spørge, om ikke det er et problem, at der ikke er en større fødevarerproduktion i Afrika. Når vi ser på verdensmarkedet, burde det vel være sådan, hvis det fungerede optimalt, at der var en langt større fødevarerproduktion i Afrika og en eksport ud af Afrika af fødevarer til resten af verden, når man tænker på de ressourcer, der er.

Hvis I så er enige så langt også, så vil jeg spørge, om der er noget meget fundamentalt, vi burde gøre i forhold til at stimulere en mere effektiv fødevarerproduktion i Afrika end det, der sker i øjeblikket. Vi er jo i øjeblikket meget optaget af hele situationen omkring Afrika.

Og så et kort spørgsmål, hvis det kan nås: Økologisk produktion har jeg meget sympati for, men er det fornuftigt, at vi stimulerer økologisk produktion, f.eks. i Afrika, når man tænker på, at det jo ikke er så produktivt som anden fødevareproduktion?

Ordstyrer:

Ja, tak for det, Lars. Tom Gillesberg, som sidder derovre.

Tom Gillesberg (Schiller Institutet):

Jeg er formand for Schiller Institutet, og vi har en kampagne, hvor vi har sagt op til FAO's møde, at man faktisk skal diskutere en fordobling af fødevareproduktionen. Det, der ligesom mangler i alt det her, er: Hvorfor er produktionen over de sidste 20 år faldet pr. person her i verden? Det er jo et resultat af en bevidst politik. Det er, fordi man har haft verdenshandelsorganisationen, WTO, der simpelt hen er gået ind med kanonbådsdiplomati og tvunget lande til at opgive deres nationale fødevareprogrammer. Hvis vi skal ud af den her situation, må man jo tilbage til det, vi havde i efterkrigstiden, hvor det faktisk gik fremad, hvor man sagde, at hvert land skal have lov til at have en national produktion af fødevarer, der sikrer det land nogenlunde. Så kan der være lidt ekstra rundtomkring, men det er netop det, man har forbudt på grund af, at økonomer som sagt ikke vil have, at man regulerer markedet.

Det her er skriften på væggen. Hvis ikke vi kan reagere på, at vi nu står med en global fødevarekrise og erkende, at den politik, vi har lavet med global liberalisering, og at markederne skal bestemme det hele – hvis ikke vi kan forstå det, så falder den her verden fra hinanden. Så der må man simpelt hen erkende, at økonomerne har taget fejl, at hele den økonomiske liberalisme har taget fejl. Nu må vi gå ind fra politikernes side, sørge for national fødevareproduktion rundtomkring, regulere markedet. Når vi så ser de her enorme spekulationstoppe, som vi har set, så er det politikernes ansvar at gå ind og simpelt hen stoppe den spekulation og sige, at fødevarer er noget, vi alle sammen skal have, det er for vigtigt til at lade markedsmekanismerne bestemme. Vi har et politisk ansvar for at sørge for, at alle kan få den mad, de skal have.

Ordstyrer:

Ja, tak for det. Vi kan desværre ikke nå alle, men der sidder også en herre her på første række, som har bedt om ordet. Husk at præsentere dig.

Leon Brimer (KU):

Ja, Leon Brimer, Københavns Universitet, kemisk mikrobiologisk fødevarerikkerhed.

Det er til Henrik Hansen. Du havde en udmærket slide, hvor du viste noget om, i hvilken udstrækning prisændringerne var kommet over til forbrugeren, og så havde du et par eksemplariske lande, om man så må sige, for at illustrere det. Men det, du ikke sagde så meget om, var, at du ikke gav nogen analyse om, i hvilken udstrækning den enkelte regering, alt efter landets økonomiske stade, kan man sige, faktisk har denne mulighed eller ikke har denne mulighed. Hvad er det for faktorer, der gør, at man kan gøre dette, hvis man vil sørge for, at prisen ikke bliver væltet over på forbrugerne, og hvad er det, det eventuelt koster for andre sektorer fra det samme land? Tak.

Ordstyrer:

Ja, tak for det. Og jeg ved ikke, hvem der vil starte. Torben Due?

Torben Due:

Jo tak. Omkring markedsspørgsmålet: Det er åbenlyst, at det er et vigtigt spørgsmål at forholde sig til, hvordan markedet fungerer, fordi det sætter nogle betingelser for, hvordan man kan lave

nødhjælpsarbejdet, det humanitære udviklingsarbejde generelt. Om markedet fungerer perfekt eller ej? Der er utrolig mange eksempler på, at markedet ikke fungerer, men hvad kan man gøre, hvis man som jeg sidder i en humanitær organisation og skal operere i en række lande, hvor der er humanitære kriser? Det, vi har forsøgt at komme ind på for ligesom at kæde det sammen, er, at vi har lavet et program, der hedder Purchase for Progress, hvor man simpelt hen systematisk forsøger at se, hvordan man kan give de små bønder adgang til markedet. Det er simpelt hen ved at støtte etablering af mekanismer sådan, at der kan markedsføre deres produktion. Det betyder så i sidste ende, at WFP købe det, som en del af vores normale opkøbsprogrammer. Det har selvfølgelig en række effekter, der er også en række aktører, der skal ind i det. Det er ikke så let, som det måske lyder til, for hvis man måske skulle ud og købe et halvt ton fra hver farm, så ville det let blive et meget, meget omfattende problem. Men vi er i gang med det, og jeg tror, at en af de løsningsmekanismer, man kan komme ind på, er, hvordan man kan få markedet til at fungere bedre. Ikke at det nødvendigvis er hovedformålet med det, vi laver, men det er noget af det, vi skal tænke med i det, for det er en del af løsningen på lang sigt.

Økologisk produktion er ikke rigtig noget, som vi arbejder med inden for WFP, det ligger uden for vores område.

Der var et andet spørgsmål om, hvordan markedet er, om der skal være et frit marked osv. Det er heller ikke noget, som vi sådan set går ind i, den mere politisk-ideologiske diskussion. Det, vi kigger på fra WFP's side, er fødevarsikkerhed for de fattigste mennesker, og det, jeg nævnte, var vigtigheden af at have sikkerhedsprogrammer, der beskytter dem i situationer, hvor der er brug for det. Om det så sker i Nordkorea, Mozambique eller andre steder, der må man så se på de konkrete situationer, der er rundtomkring og så tilpasse de interventionsmekanismer, som man har. Men selvfølgelig overordnet, hvis man sammenligner Nordkorea med Sydkorea eller med andre lande, og hvis man ser på nogle af de eksempler, vi har haft med statsstyring af produktion, så er det ikke nødvendigvis faldet ud til fordel for de systemer, hvor man har haft statsstyring, Sovjetunionen osv. – man har haft en lavere produktion der.

Men på den anden side betyder det selvfølgelig heller ikke, at man ikke skal have interventionsmekanismer, hvis der er kriser. Det mener jeg også man skal have. Man skal jo have et eller andet, man kan gribe ind på mange forskellige leder i den proces; man kan gribe ind ved at have nogle lagre, man kan have markedsudligningsmekanismer osv., osv. Men det er heller ikke rigtig det område, som vi arbejder med normalt, men det er da noget, som vi anerkender er vigtigt i den sammenhæng, nemlig at man har de mekanismer til at gribe ind.

Ordstyrer:

Ja, tak for det. Henrik Hansen.

Henrik Hansen:

Tusind tak. Lad mig starte med en slide, om hvilken jeg tænkte, at mit for lange foredrag nok blev endnu mere for langt, hvis jeg viste den her. Her står der, hvis man tager FAO's fødevarebalancer, hvor mange kalorier, der er til rådighed til human ernæring, dvs. til menneskeføde, fra 1961-2003. Vi har ikke balancerne længere frem i øjeblikket. Og her kan man se, hvordan antallet af kalorier pr. person pr. dag har været stigende fra 1961 og frem til 2003, og der er ikke sket noget i den mellemliggende periode, som har givet os færre kalorier pr. person pr. dag. Så når vi snakker om fødevaremangel, og om, at verden går under på et eller andet tidspunkt i den nærmeste fremtid, så er jeg nok ikke helt enig i det.

Til det, at hvert land skal have sin egen fødevareproduktion – det er til Schiller Institutet – vil jeg sige, at det da kunne være lækkert, hvis vi havde det, og hvis vi alle sammen hed Norge, for i Norge har man olie nok til at have råd til at have en vanvittig ineffektiv fødevareproduktion. Men

globalt set står vi os bedre ved at handle med nogle varer, og det er altså noget – jeg ved godt, at økonomer er mærkelige – det er noget, der ligger langt tilbage; det er, at vi siger, at der er komparative fordele, som det hedder, nogle gange kan det bedre betale sig, at man har fødevareproduktion ét sted, og så har man en anden produktion et andet sted. Så jeg synes, det at låse fødevareproduktionen til landet for at sikre, at alle borgere har noget at spise, mener jeg ikke er effektivt, og jeg mener heller ikke, at det er rigtig retfærdigt for borgerne, for så kommer der store variationer i, hvor meget de skal betale for deres mad. Så der må jeg sige, at jeg der er ret uenig. Og det er ikke, fordi jeg er sådan specielt liberalistisk i min opfattelse. Det kan godt være – nu snakker jeg til Lars Barfoed – jeg fremstår sådan i den her situation, det har jeg fået besked på af Fødevareøkonomisk Institut, fordi vi som regel fremstår som ultraliberalister. Det kan godt være, tiderne skifter snart.

Ja. Jeg mener nok, at man kan bruge markedsmekanismerne som noget rimelig fornuftigt. Jeg har været i Vietnam i 2 år, hvor man arbejder ud fra en eller anden socialistisk grundholdning, men stadig væk mener, at markedskræfterne kan give noget godt fordelingsmæssigt. Det, økonomer hele tiden snakker om, er, at markedet altså er et interessant redskab, når vi snakker om at fordele, når vi snakker om at bruge ressourcer bedst muligt. I den forstand tror jeg på det, og det skal jeg, fordi jeg er skolet i det her. Så er der nogle gange, hvor det ikke virker, og der skal vi regulere. Men man skal passe på med ikke at ville regulere for meget, og man skal også passe på med ikke at gribe ind i nogle situationer, hvor alle skriger, at vi nu må gøre noget her i fødevaresituationen. Hvis I nu kigger, vi mangler ikke fødevarer lige i øjeblikket, men vi skal have fordelt dem bedre! Der har været nogle chok. Det er igen, så er vi tilbage i udviklingsperspektivet. Det er et langsigtet perspektiv, vi skal have fat i, når vi snakker udvikling og de fattige lande. Det vil jeg stadig væk sige, og det vil jeg holde fast i.

Hvorvidt afrikanerne skal dyrke økologiske produkter, der vil jeg sige, at hvis der er tilstrækkelig mange flippede europæere, der vil købe det, herunder mig selv, som synes, at økologiske produkter er noget, vi vil betale ekstra for, så det betyder, at afrikanerne faktisk kan tjene penge på en produktion af økologiske fødevarer og så selv købe det billigere, hvis de ikke behøver økologi der, så synes jeg egentlig, det er meget godt for afrikanerne. Så i den forstand vil jeg ikke sige, at hvis der er en efterspørgsel, hvor de får den pris – så igen det, holder fast i, at der ikke er akut fødevaremangel – så hvis afrikanerne kan tjene penge, skal vi så ikke give dem lov til det, skal vi ikke give dem lov til at lave biobrændsler, skal vi ikke give dem lov til at lave økologiske grøntsager og så glemme, at det koster lidt på effektiviteten pr. jordenhed?

Hvis der er noget, vi skal forbyde – nu siger jeg noget, som jeg ikke må sige for min direktør – hvis der er noget, der ikke bør gøres, så er det da at producere svin. Er I klar over, hvor mange kalorier det destruerer at producere, de her 18-20 millioner svin, som vi producerer herhjemme? Det korn burde jo gå til de fattige i stedet for. Så giver vi det til svinene og destruerer rigtig meget. Så hvis vi snakker om manglende moral og etik, så må det være kødspiserne. Men det er der vel ikke nogen, der vil gå med til, vel? Lad os nu tage det stille og roligt, og lad os prøve at sørge for, at afrikanerne kommer til at tjene penge på det, de nu kan producere bedst muligt.

Ordstyrer:

Ja tak. Nu må vi hellere stoppe, inden du bliver fyret. Så nu holder vi lige en pause til kl. 10.55. Og der er sådan lidt kaffe, og der er lidt sandwich, tror jeg nok, snitter og frugt derude.

PAUSE

Ordstyrer:

Jeg tror, vi starter igen, og jeg vil starte med at give ordet til dig, Per Pinstруп-Andersen.

Per Pinstруп-Andersen (professor, Cornell University):

Tak skal du have, og tak for invitationen til at være med her i dag.

Det er et meget, meget vigtigt problem, vi diskuterer her i dag, og jeg er selvfølgelig enig med Henrik i, at vi skal passe på ikke at overdimensionere det, men på den anden side har vi endelig nu opmærksomhed fra politikerne og nyhedsmedierne omkring landbrug og fødevarer og sult, og hvad der ellers følger med. Så skal vi bruge det. Og I, som kommer fra nyhedsmedierne, skal ikke holde op med at skrive om det, og politikerne må ikke holde op med at snakke om det, men selvfølgelig må I gerne sortere de mest ekstreme ting fra, så vi ikke får en situation, hvor vi alle sammen konkluderer, at det i virkeligheden er kapitalismens skyld, at vi har en fødevarekrise, så derfor må vi hellere afskaffe kapitalismen, eller det er de store virksomheders skyld, og derfor må vi hellere afskaffe dem. Der er jo en række meget ekstreme udtalelser, som flyder i den debat, vi ser i øjeblikket. Det, som jeg synes er vigtigt, er ikke, at vi holder op med at snakke om det, men at vi ligesom fokuserer på den bedste viden, vi har om de her emner.

For 5-6 år siden var fødevarepriserne, hvis vi tager realfødevarepriserne, lavere, end de nogen sinde ellers havde været, og der var alligevel mange millioner, om det så var 800 millioner eller 900 millioner, det ved vi ikke med sikkerhed, men der var mange millioner mennesker, som ikke fik mad nok. Der døde mellem 5 millioner og 6 millioner små børn hvert år af sult og underernæring. Det var for 4-5 år siden, da fødevarepriserne var lave. Det havde vi ligesom vænnet os til, så det blev der ikke skrevet ret meget om. En gang imellem var der lidt i nyhedsmedierne, og en gang imellem var der en politiker, der sagde, at det her altså også er for dårligt, det må vi gøre noget ved, men ellers skete der ikke så forfærdelig meget. Det havde vi vænnet os til.

Hvis ikke vi passer på, vænner vi os også til, at fødevarepriserne nu er blevet højere. Ja, så dør der nogle flere børn, men om det er 5 millioner eller 5,5 millioner, hvis vi kan vænne os til de 5 millioner, kan vi sikkert også vænne os til de 5,5 millioner, så længe det ikke er vores børn, det går ud over. Så vi skal være meget varsomme med, at vi udnytter den situation, vi har nu, til at få nogle langtidstrukturelle ændringer ført ind, der hvor de er behovet. Og det gælder hovedsagelig i lavindkomstlandene.

Jeg vil godt komme tilbage til den diskussion, vi havde om markedet; fungerer markedet, eller fungerer markedet ikke, skal det guides, eller skal det ikke guides? Det, der er allervigtigst i den forbindelse, er, at hvis ikke der bliver investeret i de offentlige goder, som er nødvendige, for at markedet kan fungere, så fungerer det ikke. Så det er ikke alene et spørgsmål om at guide markedet, det er et spørgsmål om at få investeret i infrastruktur; i veje, i lokale markeder, i primær Sundhedsvæsen, i primær uddannelse, kreditprogrammer, adgang til teknologi og landbrugsforskning – en hel række ting, som den private sektor ikke investerer tilstrækkeligt i, fordi den private sektor ikke kan opnå den fulde fortjeneste af de investeringer. Samfundet kan, men den private sektor kan ikke.

Og det er nok det, som er det allervigtigste i det emne, som jeg har fået tildelt, nemlig i stort set alle lavindkomstlandene – og det gælder de fleste afrikanske lande, men også en række lande i Asien og Latinamerika – er infrastrukturen simpelt hen så dårlig, så markedet ikke kan fungere. Vi har jo så lært, eller skal vi sige, at Verdensbanken og IMF, Valutafonden, har lært, at det ikke er nok bare at trække staten ud, og så ordner den private sektor det hele, så længe de offentlige investeringer ikke er blevet foretaget.

Hvorfor er de ikke blevet foretaget? Det skyldes i meget stor udstrækning noget, som vi ikke har snakket særlig meget om i forbindelse med fødevarekrisen, nemlig det enorme fald i fødevarepriserne, som Henrik også nævnte. Fra 1974 til århundredskiftet faldt realpriserne på fødevarer med 75 pct., 25 pct. mere, så ville vi få dem gratis, 26 pct., så ville vi blive betalt for at få dem. Det er selvfølgelig ikke rigtigt, sådan virker det ikke, men 75-procents-fald er et kæmpe fald. De blev så billige, så regeringer i ulandene ikke så nogen grund – som Henrik også nævnte – til at investere i landbrugssektoren eller i landdistrikterne. Det var meget billigere at være afhængige af de billige fødevarer.

Hvorfor var fødevarerne så billige? I virkeligheden var fødevarepriserne under produktionsomkostningerne for 6-7 år siden i de fleste lande. Det var meget få lande, der kunne producere til de priser, som vi havde på det tidspunkt. Så der var helt klart behov for en justering.

Hvordan kunne de falde så meget? Det var i meget stor udstrækning på grund af OECD's landbrugspolitik. Hvad enten det drejer sig om Den Europæiske Union, eller det drejer sig om USA eller Japan eller Korea, så var det i meget stor udstrækning med til at presse priserne ned.

Så talte vi lidt om fødevarebistand før, og igen, fødevarebistand er ligesom en kniv: Man kan bruge den til at skære sit brød, og det er en god ting, eller man kan slå en ihjel med det, og det er selvfølgelig en dårlig ting. Så det afhænger af, hvordan fødevarebistanden bliver brugt, og det tror jeg også Torben var inde på.

Det, vi ligesom skal se i øjnene, er, at de meget lave og stadig faldende fødevarepriser indtil for 4, 5, 6 år siden var en sovepude, ikke alene for ulandenes egne regeringer, men også for ulandsbistandsorganisationerne, inklusive vores egen her i Danmark. Så mens OECD-landenes landbrug havde det ganske udmærket, efterlod man mange af ulandenes landbrugssektorer i en situation uden fungerende infrastrukturer, hvor de lokale markeder ikke fungerede, uden adgang til at tilpasse teknologi, hvor landmændene ikke kunne få adgang til plantenæringsstof, hvad enten det var kunstgødning eller organisk materiale, hvor plantebeskyttelsesmidler ikke var til rådighed, hvor de ikke kunne få adgang til kredit, og hvor primærsundhedsvæsenet ikke fungerede. Er der nogen, der i deres vildeste fantasi tror, at markedet kan fungere i sådan en situation, uanset hvor liberal en økonom man er? Selvfølgelig ikke. Vi starter jo med nogle forudsætninger. I vores første økonomikursus på universiteterne starter vi med nogle forudsætninger, som skal være opfyldt, for at markedet kan fungere. Stort set hver eneste forudsætning manglede og mangler stadig væk i mange af de lavindkomstlande, som vi taler om.

75 pct. af verdens fattige mennesker bor i landdistrikterne i ulandene. De er i meget stor udstrækning afhængige af landbruget enten direkte eller indirekte. Så hvis vi vil nå 2015-målsætningen om at halvere fattigdom og sult, bliver vi altså nødt til at tage investering i landdistrikterne alvorligt, og det har vi ikke gjort, hvad enten vi henviser til ulandenes regeringer eller – som jeg sagde før – til vores egne bistandsprogrammer.

Så er der noget andet, som vi skal huske på, og det er, at udvikling i landdistrikterne, indkomstforøgelse i landdistrikterne skaber indkomstforøgelse i resten af samfundet. Vi kalder det en multiplikatoreffekt i den forstand, at hver gang landmændene tjener 1 kr., så stiger samfundets indkomster med et sted mellem 2 og 3 kr. Det er der lavet en række undersøgelser om, og de af jer, som ikke tror på forskning, kan bare se på, hvad der er sket i Sydøstasien gennem de sidste 30-40 år. Landbruget er med til at drive resten af økonomien frem – meget mere end andre sektorer. Investering i andre sektorer, hvad enten det er turisme, eller hvad det kan være, har en meget mindre multiplikatoreffekt på ikke alene økonomisk vækst uden for den sektor, vi taler om, men også fattigdomsformindskelse.

Så det er helt klart, at de lande, som ikke investerede i landbrugsudvikling, var de lande, som nu er dårligst stillede. Vi hørte allerede, at mange, i virkeligheden de fleste af de fattige landmænd i Afrika og andre lavindkomstlande, producerer ikke nok til deres eget forbrug. De er nettoindkøbere,

og derfor bliver de negativt påvirket af de høje fødevarepriser. Men samtidig vil de høje fødevarepriser måske medvirke til, at de kan producere mere, således at de kan få en mængde til salg. Det må være det, vi ligesom skal satse på.

I hvor stor udstrækning vi skal gå ind på selvforsyningsområdet, som blev nævnt her til morgen, afhænger naturligvis af landet, men jeg tror, vi i meget stor udstrækning skal lade markedet, så snart de forudsætninger er på plads, fordele i meget stort omfang, men selvfølgelig skal den fordelingsmekanisme styres i det omfang, det er nødvendigt.

Så hvad enten målet er at formindske fattigdom, eller målet er at undgå en ny fødevarekrise fremover, eller målet er at sikre, at alle børn kan få nok at spise, eller for den sags skyld bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne, så skal der fokuseres på landdistrikterne.

Men landbrugssektoren er en privat sektor, og regeringerne skal ikke investere i landbruget som sådan i snæver betydning. De skal investere i de ting, jeg allerede har nævnt, de offentlige goder, som gør, at landmændene kan fungere, så landmændene kan respondere til højere fødevarepriser. Det er et af problemerne, vi har i dag, det er en af grundene til, at vi har de meget høje fødevarepriser. Efterhånden som priserne begyndte at stige, som de er gjort de sidste 3-4 år, var der nogle landmænd, som kunne respondere, og andre, som ikke kunne. I Australien kunne man respondere, men der var vejret dårligt; man kunne respondere i Brasilien, der har man bedre infrastruktur; man kunne respondere i USA, der er vejret nu så dårligt, så det er vanskeligt at respondere, hvis man har 5 m vand på sin kornmark eller majsmark. Men mange af de lavindkomstlande, som vi taler om, hvor de fleste fattige mennesker er, kunne ikke respondere. Det var lige meget, hvad prisen var, de kunne ikke få adgang til kunstgødning, de kunne ikke få adgang til nogen af de ting, som der var behov for, og markedet virkede ikke. Så derfor har vi nu en situation, hvor der sidder millioner af landmænd, som ikke kan producere nok til eget forbrug og derfor må betale de høje priser, men som, hvis de investeringer blev foretaget, kunne deltage i de festligheder, der hedder at producere mere mad, således at vi ikke får en ny fødevarekrise.

Så hvad er det, Danmark kan tilbyde? Ja, nu skal jeg jo ikke være beskeden, for jeg har godt læst lidt om janteloven i Politiken her de sidste dage, men jeg forstår, den gælder ikke her i dag. Så det, vi skal gøre, er, at vi skal omprioritere vores udviklingsbistand. Vi skal omprioritere vores udviklingsbistand, og vi skal samtidig søge at overbevise vores samarbejdspartnere, dvs. ulandenes regeringer, om at gøre det samme. Den omprioritering, jeg taler om, skal rettes mod, at en betydelig større del af vores ulandsbistand bliver brugt til investering i de offentlige goder, jeg har snakket om, offentlige goder til fremme af landbrugsudvikling. Det er ikke det samme som at investere i landbruget, det kan den private sektor gøre. Til fremme af landbrugsudviklingen med fokus på at gøre de små brug konkurrencedygtige – for det kan de blive, hvis de offentlige goder kommer på plads – og integrere dem ind i markedsøkonomien. Det er overhovedet ikke romantisk at være en subsistenslandmand, som ikke har adgang til markederne, der er intet romantik i det andet end hos dem, som aldrig har prøvet det. Vi skal hjælpe de fattige i landdistrikterne, og det inkluderer selvfølgelig de landmænd, som har små brug, med at blive integreret ind i markedet.

Det vil sige, at det, vi kan gøre på kort sigt, er at hjælpe med at finansiere og give teknisk bistand til en forbedring af de eksisterende nationale og lokale markedsinstitutioner. Det er noget, vi er i gang med fra dansk side, det er nu, vi kan gøre meget mere i det korte løb. Det vil sige markedsinformationsinstitutioner til formidling af markedsinformation på lokalt plan, forbedret konkurrence, fysisk infrastruktur. Det er nogle af de ting, vi kunne starte med eller rettere sagt forøge i morgen eftermiddag, efter vi nu har fået skrevet rapporten fra det her møde. Det er meget, meget vigtigt, at vi gør de ting meget hurtigt, således at den pristransmission, det prisgennemslag, som Henrik nævnte, trænger igennem til landmændene. Det gør det ikke i øjeblikket i de fleste lavindkomstlande, netop fordi de institutioner ikke er til stede.

Så skal jeg sige, at når prisen stiger på det, landmændene skal købe, er der meget større chancer for, at prisen trænger igennem, end når prisen stiger på det, landmændene skal sælge. Det er meget asymmetrisk, og det skyldes igen de institutioner, som eksisterer.

Noget andet, vi kan gøre over en meget kort tidshorizont, er at støtte de ulande, der ønsker det, med tidsbegrænsede subsidier. Det blev nævnt tidligere i dag – hvad med subsidier til såsæd? Ja, så længe det er tidsbegrænset. Tidsbegrænsede subsidier til såsæd, til plantenæringsstof, til andre ting, som landmændene har brug for, således at de kan producere mere og deres produktivitet kan gå op. Men det er meget vigtigt, at de subsidier er tidsbegrænsede. Vi må ikke lede ulandene ind i samme blindgyde, som vi selv går ned ad i øjeblikket med hensyn til landbrugsordninger. Vi må ikke fortælle ulandene, at den bedste løsning er, at de gør, som vi har gjort i EU og i USA. Men tidsbegrænsede subsidier, som er rettet specifikt mod produktivitetstigninger i ulandenes landbrug, synes jeg er en ting, vi skal støtte, i det omfang ulandene selv ønsker det.

Det går imod den mere liberalistiske tankegang om, at man altså skal holde sig fra den slags subsidier. Modargumentet er selvfølgelig, at de penge, man bruger på subsidier på kort sigt, kan man ikke bruge til at bygge veje for. Så der er en direkte konkurrence mellem investering i de offentlige goder, som man nu har talt om, og investeringer eller brug af pengene til subsidier, og der må man afveje balancen. Men som vi har sagt flere gange her til morgen, så tager det tid at investere i landbrugsudvikling, udvikling i landdistrikterne. Det tager tid at bygge veje, det tager tid at få markederne til at fungere, det tager lang tid. I mellemtiden må vi søge nogle af de tidsbegrænsede subsidier.

Hvad er det så for nogen specifikke offentlige goder, der er mest brug for? Det afhænger naturligvis af det enkelte land, og vi skal være meget varsomme med at sidde i København og beslutte, hvad det enkelte land har brug for. Det må vi gøre i samarbejde med udviklingslandene selv, og det synes jeg, vi fra Danidas side – eller jeg kan jo ikke sige vi, for jeg er jo ikke ansat af Danida, men vi fra dansk side har været meget gode til. Jeg synes, vi har været meget gode til at konsultere og samarbejde.

Jeg vil godt nævne de 4-5 ting, som jeg tror der vil være brug for i stort set alle lavindkomstlandene. Nogle af de ting har jeg sagt før, men jeg forstår, at når man holder et foredrag, er det kun 20 pct. af det, man siger, der bliver opfanget, så jeg skal gentage tingene fem gange.

For det første infrastrukturer og institutioner i landdistrikterne, dvs. transport- og kommunikationsstrukturer, dvs. at bygge små veje ind til landmændene, ind til deres landsbyer. Det betyder infrastruktur til at få markedsmekanismerne til at fungere – på kort sigt. På lidt længere sigt, markedsinformation, regulativer, håndhævelse af kontrakter. Der er stadig væk en række lavindkomstlande, hvor man ikke håndhæver kontrakter. Hvorfor skulle jeg indgå en kontrakt eller en aftale, hvis der ingen som helst mulighed er for, at den kontrakt eller aftale kan blive håndhævet? Regulativer. Hvis jeg sidder i London og ønsker at købe en dynges kasawa i Malawi, men jeg ved ikke, hvor stor dyngen er, jeg ved ikke, hvad kvaliteten af kasawaen er, og jeg ved i det hele taget ikke andet, end at der er en dynges, så ville jeg naturligvis ikke købe den. Så hvis markedsmekanismen skal fungere, skal man altså have nogle standarder, man skal have nogle vægtenheder, man skal vide, hvad det er, man gør.

For det andet: Forskning og teknologi til forøgelse af produktivitet af jord, vand og arbejdskraft i landbruget er meget, meget vigtigt. Der har vi også skåret ned, både fra dansk side og i mange ulande. De afrikanske lande bruger lidt mere end en halv procent af værdien af deres landbrugsproduktion til investering i forskning og teknologi. I USA bruger de 10 gange så meget – 5 pct. I EU bruger vi, så vidt jeg ved, omkring 3 pct. Så det vil sige, at der, hvor vi virkelig har brug for det, er investeringerne de laveste. Der skal simpelt hen investeres meget mere i tilpasset teknologi for små landbrug. Det har vi gjort alt for lidt af.

Så skal vi også ændre tendensen til faldende støtte af international landbrugsforskning fra dansk side, for international landbrugsforskning er en meget, meget vigtig del af den samlede forskningspakke. Hvis vi vil frembringe teknologi, som er tilpasset små brug, så er det ikke nok bare at støtte de nationale enheder, så skal vi også støtte de internationale. Jeg ved godt, der kan være en form for interessekonflikt, siden jeg har arbejdet for cigarsystemet i mange år. Det gør jeg altså ikke mere, men derfor kan man jo godt argumentere, at der er en interessekonflikt. Men jeg føler, at det er en institution, som man med stor fordel kan støtte og give betydelig mere, end hvad vi gør i øjeblikket. Da vi var på det højeste, tror jeg, vi var oppe på omkring 120 mio. kr. om året; nu er vi vist nede på omkring 30-40 mio. kr. Det synes jeg faktisk ikke viser – hvordan skal jeg nu sige det på en pæn måde, jeg synes, det ville være bedre, hvis man kunne forøge den støtte. Så har jeg nok ikke sagt noget forkert.

Så sagde Gitte: Jamen jeg håber da, du siger noget om gmo'er. Det kan jeg da også godt gøre, men jeg havde egentlig ikke tænkt mig at gøre det, for hele debatten om gensplejsning løb jo af sporet for mange år siden, og jeg synes, vi skal se alle forskningsmetoderne i det lys, som kommer fra problemløsninger. Vi skal først finde ud af, hvad det er for et problem, vi ønsker at løse, og så trækker vi os tilbage og spørger, hvordan vi løser det bedst. I nogle tilfælde skal problemet løses ved hjælp af teknologi, ved hjælp af forskning og tilpasset teknologi. På mange andre områder drejer det sig måske om ejendomsret til jord, det drejer sig om nogle af de ting, jeg har snakket om her allerede: adgang til lokale markeder. Der er en række faktorer, som står i vejen for, at de fattige i lavindkomstlandene kan slippe ud af fattigdom, og at vi kan få produceret mere mad, således at vi ikke får en ny krise som den, vi har nu.

Så jeg er ikke begejstret for at tale om gmo'er, for det er, som at sige, at nu har jeg løsninger, nu går jeg ud og søger efter et problem. Det er ikke den mest konstruktive måde at gøre tingene på. Vi skal se det i sin helhed, og jeg er helt overbevist om, at gensplejsning kan spille en meget vigtig rolle i den helhed, men det betyder ikke, at man skal isolere den ud. Det betyder heller ikke, at man skal isolere økologiske produktionsmetoder ud, for de kan også spille en rolle i den sammenhæng, som også blev nævnt før kaffepausen. Så jeg synes, vi skal se det som en helhed. Men lad os starte med problemet, finde ud af, hvad problemet er, og så skal vi finde de bedste løsninger. Det kan vi naturligvis bedst på lokalt plan og i nogle tilfælde på nationalt plan, men i meget få tilfælde på internationalt plan.

Nu har jeg altså nævnt infrastruktur, jeg har nævnt forskning og teknologi, og det tredje, jeg synes vi fra dansk side synes skal give mere bistand til, er udvikling eller forbedring af primærsundheds- og undervisningssystemer i landdistrikterne. Det er en meget vigtig del af fødevarsituationen, som vi taler om.

Endelig har vi et problem i mange ulande – og nu skal jeg ikke nævne nogen ved navn, men vi kan nok alle sammen tænke på i hvert fald et lige nu – og det er regeringførelse. Det er meget vigtigt, synes jeg, at vi fra dansk side hjælper med til, at regeringførelse bliver forbedret i de lande, hvor der virkelig er et problem, og at vi samtidig hjælper ulandene med at prioritere de politiske indgreb. Hjælper dem, ikke fortæller dem, hvad de skal gøre, men hjælper dem med at analysere situationen, så vi kan få de rigtige politiske indgreb. Som sagt kan det være jordreform i en situation, og det kan være forbedret teknologi i en anden, og det vil i mange tilfælde være infrastruktur.

Der er ingen af de ting, som jeg har nævnt her, som ikke allerede indgår i Danidas portfolio, så det er ikke et spørgsmål om pludselig at lave noget nyt, man aldrig har lavet før; det er et spørgsmål om balance, det er et spørgsmål om relativprioritering. Det er det, jeg mener med, at jeg synes, vi skal omlægge vores ulandsbistand, således at vi får en meget større prioritering på de ting, jeg har nævnt her, dvs. fokusering på produktivitetsstigninger, og det kræver de offentlige investeringer, jeg har nævnt, i mange tilfælde, risikomanagement, ikke alene på grund af markedssituationen, som vi

kender den nu, men også relateret til klimaændringer, landmændene bliver udsat for større risici, nye risici, nye usikkerhedsmomenter, så der skal vi være med også, og så velfungerende markeder for små landbrug.

Så jeg skal slutte, Gitte, med at gentage – og det er nok cirka for femte gang – at jeg synes, at en af de ting, vi skal snakke meget mere om, er, hvor meget skade de lave fødevarepriser egentlig har gjort. Var det nødvendigt, at vi skulle køre løbet helt ud til der, hvor rispriserne blev tredoblet, og hvedepriserne blev fordoblet, eller kunne vi have været en lille smule mere intelligente og taget signalerne lidt tidligere?

Henrik, det kunne markedet åbenbart ikke, så der har nok været brug for lidt mere intelligens end det, som markedet kunne tilbyde! Men sovepuden har jo altså gjort, at vi bare har ladet stå til, hvad enten det var fra international side, eller det var fra ulandenenes side selv, og det var en meget, meget dårlig idé. Tak.

Ordstyrer:

Ja, mange tak for det. Det er jo netop derfor, vi har villet afholde høringen i dag, nemlig for at se, om vi kan lære noget, ikke kun af det, der er sket, men måske også kunne bruge det i fremtiden.

Ja, den sidste taler bliver så Morten Emil Johansen fra Folkekirkens Nødhjælp og koordinator for NGO-forum, skal jeg huske at sige.

Morten Emil Hansen (Folkekirkens Nødhjælp, koordinator for NGO-Forum):

Jo tak. Jamen det er jo altid svært at være den sidste, og omvendt er det rart, for så kan man få lov til ligesom at slå fast, hvad ens egen holdning er og måske efterlade et eller andet indtryk. Det kan jeg jo prøve på.

Jeg er ikke økonom, og det er måske meget godt, derfor vil jeg gerne være med til at hype det, der sker i øjeblikket. Jeg synes, at så længe der er et barn under 10 år, der dør af sult eller sultrelaterede sygdomme hvert femte sekund, er der en grund til at sige, det her er alvorligt.

Jeg tror også, vi er nødt til fra start af at erkende, at de her internationale målsætninger, 2015-målene, har haft en social slagside. Der er ingen tvivl om, at vi har fået flere børn i skole, vi har fået et bedre sundhedsvæsen i en række udviklingslande, men vi har altså også underprioriteret en række områder, herunder fødevarerikthed, landbrug, sultbekæmpelse, og det er vi nødt til at gøre noget ved. Så jeg ser det her som en unik chance i virkeligheden for at få genskabt en diskussion om og et fokus på noget af det allervigtigste og det, vi står over for.

Jeg vil hovedsagelig snakke lidt om – jeg er jo blevet bedt om at sige lidt om udfordringerne, især for dansk og europæisk politik, og jeg vil nok hovedsagelig snakke om handel og udviklingsbistand. Men hvis den ellers virker her ... Hvor skal jeg trykke henne? Nåh, det var derfor. Jeg står og trykker på bordet, der går op og ned, det virkede ikke rigtig.

I virkeligheden snakker vi om mange forskellige kriser. Der er både en finanskriser, en energikriser, en klimakriser, en handelskriser, en sultkriser og en fødevarekriser, og kriserne hænger tæt sammen, og derfor har vi også brug for at skabe en sammenhængende politik med både kortsigtede og langtidsholdbare løsninger.

Nu var jeg også med til fødevaretopmødet i Rom, og jeg må sige, at jeg er lidt ærgerlig over, at man sætter ind med forskellig kraft på de forskellige kriser. Selvfølgelig hænger de sammen, men de kræver også en massiv indsats alle steder, hvis det skal løses. Hvis man tager finanskrisen, hvor det lykkedes amerikanske og europæiske finansbanker at finde 1.000 mia. dollars i løbet af 6 måneder, og sammenligner den med, hvad der skete i Rom, hvor man fandt mellem 8 og 10 mia. dollars over 6 år – der er ingen, der har oversigt over, om det er i nye eller gamle penge, mange af pengene er øremærkede og er dermed i virkeligheden mindre værd – så er der selvfølgelig et størrelsesforhold her, som er problematisk.

Derfor er vi nødt til at tænke de her ting sammen, og det får mig i virkeligheden så til at gå til den næste slide, for vi skal passe på med de gode hensigter. Det her er i høj grad, som Henrik har været inde på, en situation, hvor mange taler med store bogstaver, og der er bestemt også mange interesser i det her, som nogle af spørgerne også har været inde på. Der er nogle, der prøver at fremme deres egne sager. Det kan der selvfølgelig være en vis fornuft i, men vi skal ikke gøre noget forkert.

Nogle af de eksempler, jeg har, er frihandelstilhængere, som prædiker mere frihandel og ser det som vejen frem; landmænd i Europa, som vil fastholde landbrugsstøtten, endda bruge flere pesticider, end de gør i dag, for at brødføde verden; nye handelshindringer, som vi ser rundt omkring i verden, som i virkeligheden så bare er med til at gøre det endnu vanskeligere at få adgang til fødevarer; biobrændseldiskussionen, som jeg vil komme tilbage til, og som igen er et eksempel på, at vi prøver at løse nogle problemer, men skaber nogle andre; fødevarerhjælp, som bliver givet gennem naturalier osv. osv. Det er vanskelige spørgsmål, og jeg er heller ikke sikker på, at vi finder alle løsningerne i dag, men jeg synes i hvert fald, at der er nogle klare muligheder, man både kan gøre nu og her og på længere sigt, og det er dem, jeg vil prøve at vende tilbage til.

Som sagt er der sket alt for få fremskridt i kampen mod sult. Faktisk er der flere sultende siden det sidste verdenstopmøde, man havde omkring sult i 1996, så der er altså ikke sket så meget. Vi har 1 milliard mennesker eller 800 millioner mennesker, som lever for under 5 kr. om dagen, og de bruger altså hovedparten af deres indkomst på fødevarer. Det er blevet sagt før, at det ikke kræver så meget fantasi at forestille sig, at hvis det er en familie på fem, der har 25 kr., der lige pludselig har en prisstigning, som ligger på omkring de 80 pct. eller mere, jamen så er der ikke penge nok til mad, og der er i hvert fald ikke penge nok til sundhed eller uddannelse eller noget som helst andet. Den her fødevarerpris vil forblive høj. Der er ingen tvivl om, at den vil falde, det er jeg fuldstændig enig med de tidligere analyser i, men den vil forblive høj i de næste 10 år, minimum, og vi kommer ikke tilbage til de priser, vi har set.

Et område, som ikke har været så meget omdiskuteret endnu, er klimaforandringerne. Vi er enormt bekymrede omkring klimaforandringernes effekt på fødevarerproduktionen. Nogle af de FN-rapporter, der er kommet op, og som der er anerkendelse omkring, forudsiger, at høstudbyttet vil falde med omkring 50 pct. om blot 10 år. Det er altså ikke om 20 år, det er ikke næste generation, det er om 10 år, hvor en række, især afrikanske lande vil halvere høstudbyttet. Det er en voldsom konsekvens, som vi allerede nu kan begynde at gøre noget ved, hvis ellers vi vil.

Det betyder også, at vi vil se flytningestrømme, vi vil se flere konflikter. I Rom synes jeg det var ret tydeligt at høre, mange af de afrikanske, men også andre udviklingslande, som siger, og det er altså præsidenter og ministre, som står og siger: Vi ved simpelt hen ikke, hvad vi skal gøre ved de konflikter, vi oplever i vores lande. Vi er skrøbelige demokratier, vi frygter, det her løber os af hænde, og at vi ikke kan kontrollere det længere. Jeg synes, det er det, vi er nødt til at erkende vi står over for, nemlig at nogle af de her lande muligvis ikke vil kunne kontrollere det i et langt løb. Der er ingen tvivl om, at der ikke fuldstændig er det sammenbrud endnu. Vi har set nogle hundrede, der er blevet trampet ihjel under demonstrationer osv.. Men det er altså en potentiel fare, som i hvert fald landenes regeringer fremhæver som et problem, som vi er nødt til at tage stilling til.

Det her er generelt en bombe under 2015-målene. Jeg synes, FN har sagt meget, meget klart, at det her er en trussel mod det, som vi prøver at opnå, og det er en trussel mod det, som vi allerede har opnået i de seneste år. Alle de fremskridt, som udviklingsbistanden har været med til at skabe, er nu truet af fødevarekrisen. Det er klart, at det er noget, som jeg i hvert fald ikke mener man kan sidde overhørig som en organisation, der arbejder med udviklingsbistand.

Hvad kan man så gøre? Jeg vil prøve at tage nogle af dem. Jeg synes i hvert fald, at det allerførste er bistanden, og der kan man sige, at Danmark jo er relativt godt med. Vi har en bistand, som ligger i toppen af global bistand, vi har også haft en lille minimal stigning på 0,01 pct. fra

sidste år, så det går da en lille smule fremad, men skal vi ikke sige, at det, som FN vurderer, at vi altså skal have 180 mia. dollars årligt yderligere end det, vi har i dag, hvis vi skal nå 2015-målene, det er vi meget langt fra. Bistanden falder i øjeblikket i Europa, og det er første gang i mange år, vi har set det. Der er en kæmpe udfordring, og jeg ved, at på rådsmødet i sidste uge var der en lang debat omkring, om vi nu kunne skrive det her ind i rådskonklusionerne eller ej, fordi der var en række lande, herunder Tyskland, som var bange for, at det kom til at stå for tydeligt, og at de ikke levede op til deres målsætninger. Så der er altså en alvorlig udfordring her.

Så skal vi have mere fødevarebistand, det er jeg fuldstændig enig i, og vi skal have den uden øremærkning og bundethed. Danmark har jo afbundet sin fødevarebistand, men det er der en række lande, der ikke har gjort, og så er der jo alle de her lande, som hver eneste gang de giver noget, kræver, at det lige præcis skal målrettes derhen, hvor de i forvejen er til stede som donor. Det giver bare ikke nogen som helst mulighed for fødevarebistanden at nå derhen, hvor der i virkeligheden er behov for den.

Vi mener i Folkekirkens Nødhjælp, at vi er nødt til at sige stop for subsidier til madbaseret biobrændsel. Det har medvirket til en forværring af fødevarekrisen og de stigende fødevarepriser. Det er 15 mia. dollars årligt, der proppes i subsidier til den her sektor. De penge kunne bruges langt, langt bedre. Rent klimamæssigt er der jo også meget store spørgsmålstejn ved, om det rent faktisk nytter noget. Så lad os få det af vejen med det samme.

Vi mener også, der skal være en hurtig afslutning af Doharunden. Det er vi nødt til, selv om det jo er meget urealistisk – desværre – at det kommer til at ske. Vi hører hele tiden om små gennembrud nede fra Genève, hvor forhandlere kigger hinanden dybt i øjnene og siger, nu er vi næsten nået i mål, og så bryder det hele sammen. Det gør det også, og vi får ikke nogen – jeg bemærkede, at Per Stig Møller tidligere på måneden sagde, at Doharunden var død. Jeg tror, det er en erkendelse, vi er nødt til at tage på os, at det her nok ikke lykkes, og at det ikke sker de næste mange år, på grund af at vi skal have en amerikansk præsident, som lige skal i stilling for overhovedet at kunne køre noget igennem her. Så vi er nødt til at prøve at se, om vi kan lave en eller anden form for tidlig høst for de fødevareimporterende lande og særlig Afrika.

Vi skal jo ikke glemme, at dengang vi dannede WTO, havde vi jo lige præcis det her problem med stigende fødevarepriser, og der lavede man en erklæring, der hed Marrakesherklæringen, som netop ville kompensere de fødevareimporterende lande for de negative konsekvenser, som dannelsen af WTO og runden havde dengang. Det har man ikke gjort noget ved endnu, men nu har man faktisk chancen for at gøre det, når man ikke kan blive enige om noget som helst andet.

Vi så gerne et mere progressivt sundhedstjek af EU's landbrugsstøtte, og det ved jeg Folketinget støtter, og det er vi rigtig glade for. Der skal Danmark være dem, der er bannerfører. Vi har nu en unik chance med høje priser for at fjerne den her støtte og de her hindringer, og det bør vi selvfølgelig udnytte.

Samtidig synes jeg også, at vi er nødt til at have nogle beskyttelsesmekanismer for nogle af de allerfattigste og mest fødevareimporterende lande. De skal kunne bruge de her sensitive products eller special safe guard mechanism, som ligger i WTO, for at kunne beskytte sig selv mod pludselige prisudsving eller importstigninger. Og vi skal selvfølgelig ikke se nye hindringer, som vi ser rundt omkring i en række lande i Asien og Latinamerika, som nu er med til i virkeligheden at forværre fødevarekrisen.

Nogle af de langsigtede løsninger: Et opgør med de her 20 års underprioritering af bistand til landbrug og udvikling af landdistrikterne. Vi mener, der minimum skal være en fordobling af bistanden. Det er 4 pct. af bistanden i dag, som gives til landbrug, og det er også 4 pct. af de nationale budgetter rundt omkring i udviklingslandene, som gives til landbrug. Det skal minimum fordobles inden for en meget kort årrække, men nu har jeg alligevel taget den med under de langsigtede løsninger, fordi jeg også er lidt realist.

Vi har brug for de her statsstøttede landbrugsprogrammer til småbønder. Vi har hørt om det allerede. Selvfølgelig skal de være tidsbegrænsede, det er ikke noget, der skal vare for evigt. Malawi er jo et rigtig godt eksempel på, at det kan lade sig gøre, at det har haft en positiv konsekvens. På trods af at Verdensbanken, IMF, har forsøgt at tale Malawis regering fra det, så har de stået fast, og det er lykkedes, og det synes jeg er ekstremt positivt. Vi er nødt til at sige, at staten spiller en rolle i en række lande, hvor der ikke er noget marked. Det her med bare blindt at fjerne alle statsfunktioner i et land, som ikke har en privatsektor, der går ind og overtager, er ikke den rigtige vej. Nu ved jeg, at der sikkert er en masse økonomer, som er parat til at slå mig lidt på det.

Så skal vi have øget bistand til landbrugsforordning, herunder især udvikling af tørkeresistente og næringsrige plantesorter og ikke mindst World Food Programme, som er den eneste større FN-organisation uden fast budget. Det giver simpelt hen ikke nogen mening for mig, at det hver eneste gang skal helt derud, at først når CNN viser billederne af, hvor galt det er gået, så skal de ud og have pengene, og så skal de først iværksætte en indsats. Det er jo alt, alt for sent. De burde have et fast budget. Selvfølgelig kan de så, når det står værst til, gå ud og bede om flere penge, men som det er i dag, giver det ingen mening. Det skal også lige siges, at de penge, de fik, som jeg synes er rigtig godt, det var især på grund af Saudi-Arabien, som gav et ekstremt generøst bidrag til World Food Programme, som gjorde, at man nåede målet. Mange af de bidrag, man fik, blev jo også spist op af prisstigninger, og det skal man heller ikke glemme. Jeg er sikker på, at Michael Bjerrum ved, at her efter sommerferien kommer der et nyt call for action, når de skal have flere penge, fordi det her bestemt ikke er løst med første runde af bidrag. Derfor skal de selvfølgelig på en eller anden form for fast bidragsordning.

Vi mener også, at klimatilpasningen simpelt hen er så enorm en udfordring. Vi så det før med det her med 50-procents-nedgang i høstudbyttet om 10 år, altså der må være finansieringsmekanismer, som vi sætter i gang, som er med til at sikre, at der sker noget.

I dansk bistand kan vi faktisk også gøre noget, for dansk støtte til landbrugsområdet vil fremover blive koncentreret. Vi ser et fald i antallet af sektorprogrammer fra syv til fem, og det betyder, at landbrugsprogrammet i Tanzania allerede er nedprioriteret. Jeg tror, vi giver 10 mio. kr. i år, og herefter falder det ud. Støtten til i hvert fald Kenya vil forsvinde omkring 2010, og så opprioriterer man Mali og Niger. Men det matcher ikke faldet. Vi mener klart, at støtten til landbrugsområdet må fastholdes, og et af argumenterne, som vi hørte, er, at man nu mainstreamer landbrug ind i alle de andre sektorer, så nu bliver det en del af privatsektorprogrammet eller miljøbistanden eller erhvervsudviklingen, vejsektoren osv. Nu har vi underprioriteret det her i 20 år, og så hjælper det altså ikke bare at proppe det ind under noget andet og så håbe, at det nok lykkes. Det må selvfølgelig fastholdes som en dansk mærkesag, at vi har landbrugsudvikling og landdistriktsudvikling som en del af dansk bistand, og det er for os en klar parameter. Jeg er snart færdig, bare rolig.

Handling efterlyses. Jeg må indrømme, at jeg ikke var imponeret over FAO-mødet i Rom. Det er nok et af de FN-møder, hvor jeg har oplevet flest slagsmål på kryds og tværs mellem lande, hvor man stort set ikke engang kunne blive enige om proceduren for, hvordan man skulle afslutte mødet; om det nu var det ene eller andet forum, der havde beslutningsmagt til at afslutte og lave den erklæring, der kom ud. Og det gav altså få resultater. Det var jo ikke et pledgingmøde; det var jo ikke meningen, at man skulle komme og give en masse penge, så det var sådan set bare en sidegevinst. Det, man kan sige kom ud af det, var en fuldstændig erkendelse af, at landbrug i dag er noget, man må refokuserer på, det er vigtigt, men herudover blev man nærmest kun enige om, at dialogen må fortsætte, og at man må lave flere analyser. Og man har skudt det videre til nogle af de andre topmøder, der kommer, G8, WTO, kommende FN-topmøder osv., og jeg må indrømme, at jeg ikke helt oplever den der sense of urgency, den her uopsættelighed, som skal til, hvis vi skal løse det her.

Hvis vi bare kigger på Etiopien, vil vi se, at der er 3,4 millioner etiopiere, som har brug for nødhjælp inden for de næste par måneder. Vi ved, det kommer, det gør det hvert eneste år, det er en latent krise, som vi kalder det, og alligevel venter vi først, til billederne når tv-skærmene, og så skal vi vise en eller anden form for konsekvens. Målt i menneskeliv er det i hvert fald en rigtig dårlig kalkule. Her kan vi gøre en forskel. Dels synes jeg, at Etiopien var helt oplagt, at Danmark gik ind og fokuserede på, bidrog allerede nu, afsatte en, kan man sige, større sum til den humanitære indsats i Etiopien og sagde, at her er et klokkeklart eksempel på, at starter vi, før det bliver en krise, så får vi i virkeligheden også større effekt.

Vi kan også give frø og kunstgødning til de berørte lande inden næste plantesæson – det er også en relativt nem løsning. Teknologi og knowhow har vi i Danmark, vi har en række førende eksperter til stede, og der er jo også noget, vi kunne gå i gang med.

Endelig synes jeg, at de humanitære midler, de humanitære bidrag på finansloven bør øges. De har været nogenlunde konstante i de senere år, og vi må erkende, at fødevarekrise, at klimaforandringer også må have en konsekvens for den måde, vi tænker udviklingsbistanden på. Der må simpelt hen være flere ekstraordinære bidrag til at løse de udfordringer, der kommer.

Til sidst vil jeg bare, hvis den virker – nå, det var da ærgerligt, det var ellers den bedste slide, det vil den bare ikke. Nå, men jeg kan fortælle, at jeg havde et billede af Desmond Tutu. Nå, der var han. Pointen med det her billede er i virkeligheden, at det jo ikke er, fordi vi sidder og snakker om moral og etik, vi snakker sådan set om rettigheder. FN's Menneskerettighedsråd slog her i sidste måned fuldstændig fast, at retten til mad skal ses på linje med retten til ytringsfrihed. Det er en fundamental rettighed, noget, som vi er nødt til at efterleve og gøre alt, hvad vi kan for at bidrage til, at mennesker får. Derfor er det selvfølgelig også noget, vi skal gøre, det er sådan set helt grundlæggende indiskutabelt. Derfor synes jeg også, han har fuldstændig ret i, at det her ikke bare handler om medmenneskelighed, men om at efterleve det, vi selv har været med til at bestemme som det grundlæggende i verdenssamfundet. Tak.

Ordstyrer:

Tak, Morten Emil. Og nu går vi over til spørgsmål. Vi kommer nok til at gå lidt over tiden, og det håber jeg der vil være accept af. Jeg vil lige sætte mig selv på allerførst.

Det er sådan set noget, I begge to har været inde på, nemlig omkring klimaforandringerne og landbruget. Hvor meget mærker man det nu, og hvor stort er behovet lige nu og her for at tage hånd om det? Et af problemerne har jo været, at der har været tørke visse steder i verden – det har så ikke lige nødvendigvis været i ulandene, men andre steder. Hvor påtrængende er det at få gjort noget ved f.eks. nye afgrøder og alt det her, som I begge to så småt var inde på?

Rune-Christoffer Dragsdahl (antropologistuderende):

Hej, jeg hedder Rune-Christoffer Dragsdahl, og jeg læser antropologi. Jeg vil bare lige inddrage, at jeg synes, der kan være en tendens til en slags etnocentrisme, hvor man måske ikke helt forholder sig til et problem, som alle egentlig er enige om er et meget stort problem, og Henrik Hansen berørte det jo inden pausen kort, at det er meget svært at gøre noget ved, men der er altså noget, man ikke rigtig vil tale om i forhold til husdyrproduktionen, og man ved måske ikke, hvad man vil gøre. Det er et problem, der ikke går væk over de kommende årtier. Jeg synes bare, det skal gentages igen og igen, for man kan ikke presse det ud af debatten. Man er nødt til at holde sig det for øje, selv om det er svært at gøre noget ved. Lige nu er der 2,5 milliarder mennesker i verden, som spiser meget kød, og så er der 4 milliarder mennesker, som næsten ikke spiser noget kød. På sigt bliver der 9 milliarder mennesker i verden, og hvis de alle sammen skal spise rigtig meget kød, så selv med en fantastisk landbrugsudvikling, især på den teknologiske front, bliver det meget, meget svært.

Så jeg synes, det ville være rart, hvis man blev ved med at holde sig det her for øje og samtidig prøver at koble det på, se en sammenhæng mellem miljø, klima og fødevarekrise, hvor der er en klar sammenhæng i forhold til husdyrproduktionen. Så det kræver altså nogle modige politikere, for de skal sikre både bæredygtighed og menneskeføde og måske fokusere lidt mindre på husdyrfoder og kødproduktion. Jeg synes personligt, husdyrproduktion egentlig burde være forbeholdt de steder i verden, hvor folk ikke har adgang til varieret kost. Men jeg vil gerne høre nogle kommentarer til det her fra jer i panelet. Tak.

Ordstyrer:

Ja, tak for det. Jeg tror, vi gør det, at vi tager alle spørgsmålene, og hvis I vil være søde at notere ned. Christian Sloth havde bedt om ordet.

Christian Sloth (?):

Tak for to meget kompetente indlæg, så vidt jeg kan vurdere i hvert fald.

Jeg vil gerne spørge dig, Per Pinstrup-Andersen til det, du sådan nævnte i en bibemærkning, jeg har hørt dig tale om det og argumentere for det før, at i virkeligheden er der rigtig mange ulande – og de er jo forskellige – hvor spørgsmålet om jordrettigheder og jordreformer måske i virkeligheden er et af de helt fundamentale, strukturelle områder, som i dag forhindrer, at markeder fungerer, og at småbønder for alvor kan komme ind og blive aktører på dem. Kunne du ikke sige lidt mere om det? De steder, hvor det er relevant at tale om jordreformer, hvorfor er det, det er det? Det er det første.

Så har jeg lige et lille tillægsspørgsmål. Hvis man ser på Danidas nuværende programsamarbejdslande i dag, vil man se, at der i øjeblikket er initiativer til jordreformer i i hvert fald Zambia og Kenya – Kenya som følge af urolighederne i starten af året. Kofi Annan pressede meget hårdt på i forhandlingerne for, at man skulle sætte jordreformer på dagsordenen, fordi der er så meget konflikt i den nuværende fordeling af jorden. I Nepal er en af de store opgaver, som det nye parlament er blevet enige om ligger forude i den kommende periode, jordreformer. Sådan kunne man sådan set blive ved. Så det er noget, der tilsyneladende optager modtagerlandene meget. Kunne du ikke sige lidt om måske også, om et land som Danmark har nogen rolle at spille der? Vi har jo selv på et tidspunkt gennemført jordreformer over 100 år, eller hvor lang tid det nu var det tog. Har vi en rolle at spille i det som donor? Og i givet fald: Hvad er det for nogen elementer, som vi skal påpege som vigtige i forbindelse med jordreformerne?

Ordstyrer:

Ja tak. Så tager vi en dame her på første række.

Feride Istogu Gillesberg (Schiller Institutet):

Mit navn er Feride Gillesberg, jeg arbejder også sammen med Schiller Institutet.

Der er en ting, som jeg gerne vil bringe op, for det med fødevarekrisen er et problem, der har været der i lang tid. Grundlæggerne har vores organisation i USA, Lyndon LaRouche, i begyndelsen af 1980'erne haft en kampagne, som hedder »Food for Peace«, som skulle gå i retning af en slags New Deal, en Marshallplan for verden. Men man vil ikke lytte til det.

Det, som jeg gerne vil bringe op, er spørgsmål om, at vi har fået en liberalisering af finanssystemet, vi har haft mange finansielle bobler, som er bristet, og vi begyndte i slutningen af sidste år at se den store boligboble, som begyndte at briste i USA, og som også kommer herover, og det her aspekt, at man i dag har fundet ud af – fra folk som George Soros eller store investeringsfonde som Lehman Brothers, som er i gang med at gå bankerot, eller Bear Stearns, som er gået bankerot – at man lige nu har en udvikling, hvor finanshajer sætter sig på

råstofprisspekulation og på madvarespekulation, at det her med, at flere problemer krydser hinanden, at fødevarekrisen netop udkrystalliserer problemet, at man er gået for langt med den globale, ja, så går den fri markedsøkonomi, som ikke er fri. Jeg vil gerne bringe det op i diskussionen, for der er ikke nogen, som tager det op, for det er jo hele systemet, vi snakker om. Det er meget få mennesker, som tjener milliarder på milliarder, fordi der er en ny boble.

Det andet var det her med fordobling...

Ordstyrer:

Kunne du stille spørgsmålet, tak?

Feride Istogu Gillesberg:

... fordobling af fødevareproduktionen. En meget simpelt ting. Flere lande har interesse for at løse denne krise, så nationer kan gå sammen og sige: Lad os fordoble madvareproduktionen, så vi begynder i retning af en New Deal for verden, for det er som at være i krig. Lad os bekæmpe fødevarekrisen med den mobilisering...

Ordstyrer:

Prøv at komme til spørgsmålet. Der er mange, der gerne vil have ordet.

Feride Istogu Gillesberg:

Ja. En New Deal, hvad siger I til det?

Ordstyrer:

Ja, og så er det den lyshårede dame med den sorte bluse, der sidder nede i midten af salen.

Marianne ? (CARE Danmark):

Jeg hedder Marianne, jeg kommer fra CARE Danmark.

Først vil jeg takke Per Pinstrup og Morten Emil for at politisere debatten en lille smule. Jeg gik til kaffepause lettere frustreret over, at det handlede om udbud og efterspørgsel, og at vi ikke talte om, hvorfor de her priser havde været så forfærdelig lave og alt for lave alt for længe. Det handlede om eksportsubsidier og alt muligt andet.

Så vil jeg rigtig gerne spørge Per Pinstrup: Du nævnte i dit oplæg, at vi skal investere i de her rammebetingelser, for at markedet kan fungere i Syd, men du talte også om, at det tager lang tid. Mit spørgsmål er: Har vi den tid? For sådan som vi ser, det sker i øjeblikket, så pumper man masser af penge i at øge produktionen i Nord, og man inddrager brakarealer og alt muligt andet, så vil det ikke bare ske sådan, at vi får en ny ligevægt, hvor vi igen har Nord, som dominerer, og Syd, som igen er afhængig af at importere fødevarer, som igen er blevet billige?

Lige kort til hele den der diskussion om økologisk jordbrug: Vi har i CARE Danmark nogle gode, konkrete eksempler på, at man kan øge produktiviteten med mellem 30 og 50 pct. ved blot at bruge kompostering og andet, bruge naturens ressourcer, som er der i forvejen. Det er relativt urealistisk at tro, at vi kan få distributionssystemer på plads meget hurtigt, som kan få billig såsæd ud, som kan få uorganisk gødning ud osv. Så der er ting, vi kan gøre lige nu og lige her, og der er et marked for det, for der er masser af hippier her i Nord, der gider at spise det.

Ordstyrer:

Ja, tak for det. Så er det den sidste, vi tager i den her omgang. Herren dernede på bageste række.

Esben Friis-Hansen (forsker, Dansk Institut for Internationale Studier):

Esben Friis-Hansen. Jeg er forsker på Dansk Institut for Internationale Studier.

Jeg vil godt give min støtte til Per Pinstrups opfordring til at omlægge dansk bistand og måske lige sætte det i perspektiv. Per har sagt det her i mange, mange år, men der er faktisk mange andre rundtomkring i verden, der er enig med ham i de her år. Vi er ved at have mange af de løsninger, der skal til – vi har ikke haft dem i mange i Afrika – for reelt at støtte fattige bønder. World Development Report fra i år fra Verdensbanken handler om landbrug og viser også, at hvis vi skal have fattigdomsafhjælpning og fødevarerikkerhed, skal vi støtte småbonden i landbrugssektoren i Afrika. Mange bistandsydere, bl.a. Verdensbanken, øger deres bistand til landbrug fra 4 til 6 mia. her fra næste år og fordobler deres bistand til Afrika. Vi ser mange andre bistandsorganisationer øge deres bistand til landbrug. Mange afrikanske regeringer har jo også sagt, at de vil op på de her 10 pct. til landbrugssektoren fra de her 2-3 pct., de har været.

Men Danida går den modsatte vej, og mit spørgsmål er til Gitte Seeberg og andre politikere: Hvorfor skal Danida gå i den modsatte retning af alle andre? Vi formindsker det antal på landbrugssektorprogrammer, og vi formindsker andelen af vores bistand til landbrug, som vi jo ved er den bedste måde at afhjælpe fattigdom på. Det ville da være det mest konkrete at gøre for grundlæggende at løse den her fødevarekrise, vi har i dag.

En anden ting er, at der jo burde sidde en repræsentant for Danida heroppe. Jeg ved ikke, om der overhovedet er en i salen. Det viser jo også lidt om deres interesse for landbrug i de her år.

Ordstyrer:

Ja tak. Jeg tror, vi slutter i den her omgang.

Det er hverken min eller mine kollegers opgave at sidde og svare på Danidas vegne, men det er rigtigt, at der er sket en omlægning hen over årene, hvor man bruger ulandspenge på alle mulige andre ting, end man har gjort tidligere, samtidig med at der har været store omlægnings, som man kalder det, eller besparelser, som andre ville sige.

Men nu vil jeg i hvert fald give ordet til de to, og jeg tror, vi starter med dig først, Per Pinstrup-Andersen.

Per Pinstrup-Andersen:

Tak skal du have. Lad mig tage spørgsmålene i den rækkefølge, de blev stillet. Så vil jeg overlade alle de vanskelige spørgsmål til Morten Emil.

Med hensyn til hvor påtrængende det er at gøre noget for at imødegå klimaændringsproblematikken, så er det meget påtrængende. Det er det hovedsagelig ud fra den betragtning, at det tager meget lang tid at lave den forskning og frembringe den teknologi og ændre de produktionsmønstre, som skal til, for at de fattige i ulandene kan modstå de negative effekter af klimaændringer. Derfor skal vi naturligvis ikke vente, som vi gjorde med hensyn til fødevarer, vi skal ikke vente, indtil vi har krisen. Nogle argumenterer for, at vi er midt i en klimaændringskrise, men det kan man så diskutere. I hvert fald er der ingen tvivl om, at den kommer, og derfor må vi ligesom forberede os nu. Derfor er det i den forstand meget påtrængende.

Er det mere påtrængende end at sikre, at børnene ikke dør af sult i morgen? Nej, det er det jo ikke, og det er de ting, vi ligesom må afbalancere. Men vi skal ligesom holde os for øje, at hvis vi vil være med til at løse nogle af de potentielt negative problemer, som er forbundet med klimaændringer, og det er jo ikke alene temperaturstigninger, det er også de meget større klimatiske variationer, som vi har set de sidste 5-10 år, så skal vi starte med at investere i landbrugsforskning og anden forskning, miljøforskning, og hvad der ellers er brug for, nu, således at vi om 10-15 år har de resultater, vi skal have.

Med hensyn til husdyrproduktionen vil jeg sige, at problemet jo er, at hvis vi tror på, at et marked skal fordele varen, og hvis der er en stor stigende efterspørgsel efter kød, som der er i

Kina og visse andre mellemland, så er det meget svært at dirigere det. Man kunne selvfølgelig godt rationere kødmængden og sige, at man kun må spise så og så meget kød om året, men det er næsten umuligt at gennemføre. Jeg har ikke noget problem med at blive vegetar eller veganer, eller hvad det end hedder, men at få andre til at gøre det bliver meget, meget svært. Jeg er ikke helt sikker på, hvordan vi kan gøre det.

Jeg tror, vi skal være sikre på, at vi får defineret problemet rigtigt. Problemet, som Henrik også sagde, er jo ikke, at vi globalt set ikke er i stand til at producere nok mad. Det er vi, og det tror jeg ikke der er nogen tvivl om. Derfor er det i virkeligheden ikke et globalt mangelproblem; det er et fordelingsproblem, det er et fattigdomsproblem. Det er et problem, at der ikke bliver investeret i de offentlige goder, som er nødvendige, for at de fattige kan komme ud af fattigdom. Så hvis vi løser et problem, som vi ikke har, nemlig manglende madvarer på globalt plan a la Malthus, hvis nu vi alle sammen siger, Malthus havde ret, og at vi er på vej derhen, så har vi en helt anden række løsninger, end hvis vi siger, at vi godt kan producere nok mad, der er bare nogle ting, der skal ordnes, således at alle kan få adgang til det. Derfor må vi ligesom afveje, hvad problemet er.

Jordrettigheder, Christian Sloth, helt afgjort, i mange lande er det meget, meget vigtigt, og det kommer tilbage til det, jeg sagde før. Lad os definere problemet først, og lad os så finde ud af, hvad den bedste løsning er. Når vi ikke snakker særlig meget om jordrettigheder mere, så er det, fordi det politisk var meget, meget vanskeligt at få gennemført. Vi nåede til en situation, hvor vi spurgte: Skal vi lade det bedste stå i vejen for det gode? Skal vi simpelt hen sige, at indtil vi får jordreformer, er der ikke noget andet, der duer, eller skal vi sige, at nu prøver vi på at få nogle ting igennem, som er politisk mulige, og det bliver ikke nødvendigvis det bedste. Jeg har jo inden for sidste mange år arbejdet inden for det, vi kalder policy analysis, og det er næsten aldrig det bedste, der kommer igennem. Det, der er konsensus for blandt politikere, er ofte noget, der er det næstbedste, det tredjebedste, fjerdebedste eller femtebedste. Vi har jo politikere i salen, så de kan jo fortælle mig, hvis jeg er forkert på den. Så er der også det med, at hvad jeg tror er det bedste, er måske ikke det, Gitte tror er det bedste. Derfor er jordrettigheder et meget vigtigt spørgsmål, men vi skal ligesom sikre os, at vi også ser på andre muligheder.

Jeg vil også sige en anden ting med hensyn til jordrettigheder. De afrikanske regeringer lavede nogle forfærdelige fejl med hensyn til jordrettigheder over en periode, hvor man sagde, at kollektiv ejendomsret til jord er en dårlig ting, vi skal have privat ejendomsret. Så derfor, når landsbyerne ejede jorden og derfor kunne fordele jorden blandt dem, der boede i landsbyen, var det altså en dårlig ting, ifølge den skole, og derfor fik man lavet privat ejendomsret af meget af den jord. Den ejendomsret tilfaldt i meget stor udstrækning folk, der overhovedet ikke boede der, men boede i byerne, som måske var en fætter til landbrugsministeren eller finansministeren, eller hvad det nu var – korrupsionen findes jo også der – og så blev den jord ofte lagt til side, for nu er det altså min jord, og den er der ingen, der må røre ved, og så havde landsbyen ikke den jord, de havde før i et kollektiv brug. Så man skal være meget, meget varsom med ikke at komme ind med nogle løsninger, som nødvendigvis må gælde for alle lande, hvis de gælder for Danmark.

Mht. New Deal, er jeg ikke rigtig sikker på, hvordan vi får den New Deal, for igen: Hvis vi vil have markedet til at bestemme, hvad der bliver produceret, så bliver det jo vanskeligt. Jeg ved ikke, hvordan vi ellers ligesom skulle sige, at nu fordobler vi fødevarerproduktionen. Et af problemerne i hele den her debat er jo, at der jo bliver snakket så enormt meget – og det er så også det, vi gør her i formiddag – der er jo en enorm retorik, og der er meget lidt opfølgning. Hvad enten mødet bliver holdt i FAO, eller det bliver holdt i København, så er det altså enormt vigtigt, at vi får en opfølgning, for der er jo ikke nogen børn, der får det bedre, fordi vi sidder og snakker her, medmindre der kommer noget aktivitet ud af det.

Brakarealer, det kommer tilbage til lidt af det samme. Hvis vi definerer problemet som værende mangel på mad på global basis, ja, så lad os endelig producere så meget, vi kan i Danmark,

og lad os så tage alle engarealerne ind og det hele. Det har nogle negative miljøeffekter, men det må vi så leve med, for nu skal vi altså løse det andet problem. Det er jeg ikke tilhænger af, for det er i virkeligheden ikke problemet. Det, der er vigtigt, er, hvor maden bliver produceret. Det er ikke bare, hvor meget der bliver produceret, men hvem der producerer det. Og hvis vi vil fattigdomsproblematikken til livs, så bliver vi altså nødt til at bistå de mennesker, som er afhængige af fødevareproduktion for at komme ud af fattigdom, så er det ikke nok, at vi bare tager vores brakarealer ind.

Så tror jeg, jeg skal stoppe. Så var der noget med, at Danida går modsat, men det var vist et spørgsmål til politikerne, så det skal jeg ikke svare på.

Morten Emil Hansen:

Jamen lad mig bare starte med det svære spørgsmål, som Per nævnte. Hvis man sammenligner med fødevarekrisen i 1996 og i dag, synes jeg, det her i høj grad er en politisk skabt krise og derfor også kræver politiske løsninger. Jeg er sådan set enig i, og jeg synes, at Danida har en tendens til at tage det hele ind under mainstreaming eller sige, at i Parisdeklarationens store navn er vi nødt til at koordinere og samarbejde ude, og derfor, når vi trækker os ud af landbruget, er der jo nogle andre, der tager over. Ja, måske, det kan vi jo håbe på. Men grundlæggende synes jeg, at det er et politisk ansvar, og politikerne må leve op til det ansvar og sikre, at hvis vi vil have landbruget som en vigtig del af dansk bistand, er det jo også politikerne, som skal give en politisk retning og en beslutning om, at det skal fastholdes. Så det efterlyser vi selvfølgelig, og vi synes, det ville være et rigtig vigtigt signal at sende i disse tider, at vi i hvert fald ikke skærer ned. Vi har hørt udviklingsministeren være ude og sige, at man skal – hun siger selv – tænke sig rigtig godt om, før man trækker sig ud af uddannelse, sundhed og landbrug. Men vi har i hvert fald ikke endnu kunnet se den direkte konsekvens af lige præcis det med landbruget: Hvor er det, vi kan se, at stigningerne kommer, når man trækker sig ud af nogle af de lande, man gør?

Så lidt omkring det her med New Deal – det kalder Verdensbanken i hvert fald deres egen indgang. Der er ingen tvivl om, at de har sat en global dagsorden med deres World Development Report, det er det, som alle er enige om i dag, når de mødes til store FN-topmøder, og der er ingen tvivl om, at det vil være i den retning, det går. Det er selvfølgelig smadderærgerligt, hvis det her så igen bare betyder, at vi så løber fra aids til landbrug eller fra uddannelse til noget andet. Det her må være en samlet indsats, og det er også derfor, jeg lidt snakker om de her globale kriser. Vi er nødt til at tænke tingene sammen og lave en konsistent, klar indsats, som så måske netop kunne få udtrykket New Deal, noget, som tænker tingene på en lidt anderledes måde og på en lidt mere sammenhængende måde, end vi har gjort hidtil. Jeg synes, at Verdensbanken i hvert fald kan påtage sig en stor del af skylden for den krise, vi står i i landbrugssektoren i dag i en række ulande. Det var dem, der havde klare krav om, at man skulle trække sig ud af landbrugssektoren med statsstøtte, og de har så åbnet op lidt her på det senere, men vi er i virkeligheden endt lidt mellem to stole. De har åbnet lidt op, men alligevel ikke nok til, at den private sektor kan spille en rolle, og det synes jeg er ærgerligt – eller dybt kritisabelt i virkeligheden. Det gør mig i hvert fald lidt bekymret, at det er Verdensbanken, som så står i spidsen for den her New Deal.

Omkring spekulationer, som jeg også synes er frustrerende at se. Jeg så i TV-avisen for et par måneder siden, at det er danske småsparere, som i virkeligheden går ind og investerer i landbrugsprodukter. Man kunne se den her finansmand ovre fra New York stå og sige, at det jo ikke var alvorligt, det, de gjorde, så det var der jo sådan set ikke noget galt i. Jeg kunne godt efterlyse igen lidt politisk, eller nogle, der gik ud og sagde, at der er nogle grænser for, hvad vi kan være med til. Investeringerne i fødevarer er steget med 30 pct. i 2006. Jeg tror ikke, vi kender tallene fra 2007 og 2008 endnu, men de er jo massivt højere, og der er ingen tvivl om, at det her igen har været en medvirkende faktor til de stigende fødevarepriser, vi har haft. Der må vi gå ud og igen snakke lidt

moral og etik, også til danske småsparere, hvor det er, man bør placere sine penge. Klyngebomber er der i hvert fald ved at være en konsensus om at det kan man ikke. Kan vi ikke få det samme for fødevarer? Hvis det har en påvirkning af verdensmarkedspriserne, skal man selvfølgelig heller ikke placere sine penge der.

Ordstyrer:

Ja, tak for det. Jeg tror godt, vi lige kan tage en kort spørgerunde mere. Ja, den herre. Lige et øjeblik, vent lige på mikrofonen. Tak.

Carlos Brobjerg (Schiller Institutet):

Ja, goddag, mit navn er Carlos Brobjerg.

Jeg vil gerne høre, om I vil være med til at støtte et nyt Bretton Woods, en ændring af finanssystemet, som en måde at afværge den nuværende fødevarekrise, som også er blevet støttet af Italiens finansminister, Giulio Tremonti, og den amerikanske økonom Lyndon LaRouche.

Ordstyrer:

Ja tak. Så er det den sorthårede herre, der sidder ved siden af.

Dan Belusa (Greenpeace):

Tak for det. Jeg hedder Dan Belusa, og jeg er fra Greenpeace.

Det er egentlig mest et opklarende spørgsmål til Per Pinstrup-Andersen omkring, hvad jeg hørte du sagde med, at det er bedre for landmændene, at der er prisstigninger på inputtene, end at de får højere indtægter. Det forstod jeg ikke helt, men det ville jo være fint, hvis det var sandt, for vi ser jo netop, at med peak oil, altså når oliepriserne bliver højere, bliver kunstgødning selvfølgelig også dyrere, og dermed også en ændring fra den grønne revolution, hvor man havde masser af olie til måske den nye grønne revolution, hvor man bruger organisk materiale i stedet for fossil gødning.

Men lige en forklaring på, hvorfor det er bedre for landmanden, at hans input bliver dyrere, end at hans indkomster bliver højere.

Ordstyrer:

Ja, og den sidste er herren med brillerne og den sorte jakke.

Henrik Friis (Human Ernæring, Københavns Universitet):

Mange tak. Mit navn er Henrik Friis, og jeg er fra Institut for Human Ernæring på Københavns Universitet.

Jeg siger tak for nogle meget, meget spændende indlæg med fokus på korn, kornpriser og kornproduktion osv. Jeg vil bare gerne lige minde om, at selv om korn selvfølgelig er en del af løsningen på de store ernæringsproblemer, der er rundt omkring i verden, er det jo også en del af problemet. Korn er en vigtig kilde til energi, men et af de helt store problemer er jo mangel på vitaminer og mineraler. Jeg mener altså, at der er behov for ikke bare at blive grebet af panik her, men også tænke på en lang række andre forskningsbaserede løsninger, som kan sikre, at vi ikke bare tænker fødevarer, men også ernæring og sundhed. Tak.

Ordstyrer:

Ja, tak for det. Det var så de sidste spørgsmål. Jeg ved ikke, om du vil starte, Per Pinstrup?

Per Pinstrup-Andersen:

Tak. Jeg skal gøre det meget kort. Jeg vil meget gerne høre noget mere om det initiativ, som du nævnte. Jeg kender ikke nok til det, til at jeg kan svare på, om jeg vil støtte det eller ej, men jeg vil meget gerne høre mere om det.

Nej, jeg sagde ikke, at det var godt for landmændene, at de skulle betale mere for ressourcerne. Det er nok mit danske, der trænger til at blive forbedret lidt. Det hænger muligvis sammen med det, jeg sagde med hensyn til subsidier for landmændene til såsæd og til plantenæringsstof og plantebeskyttelsesmidler i det korte løb, tidsbegrænsede subsidier, således at priserne bliver lavere. Det har været prøvet, som det også blev nævnt i formiddag, i Malawi med meget stor succes i virkeligheden. Det koster penge, og det er jo problemet. Problemet er – specielt for en økonom, men også for os alle sammen – at vi kun kan bruge pengene en gang, og hvis pengene bliver brugt på subsidier, kan de jo så ikke bruges på at udbygge den infrastruktur, vi har brug for. Nej, det er ikke en god idé, at ressourcepriserne går op, det er ikke en god idé for landmændene, helt afgjort ikke.

Vi skal ikke glemme næringsstofferne. Fuldstændig enig. Jeg er ansat på et ernæringsinstitut på Cornell University, så det bliver jeg mindet om dagligt.

Ordstyrer:

Morten Emil.

Morten Emil Hansen:

Jamen jeg skal også gøre det meget kort. I virkeligheden skal jeg bare sige, at jeg synes, at udenrigsministerens seneste udmelding om at tænke globale kriser sammen virker interessant, og det vil jeg sådan set bare opfordre alle tilstedeværende, men måske især politikerne til at spille ind omkring. Så kan man diskutere, om alle kriserne er med, om det bliver grebet an på den rigtige måde, men jeg synes, vi er nødt til at tænke det her langt mere sammenhængende og holistisk, end vi har gjort hidtil. Og så ellers tak for en god debat.

Ordstyrer:

Ja tak. Og jeg vil også gerne på Udenrigsudvalgets vegne takke de fire foredragsholdere. Jeg synes, det har været rigtig spændende og rigtig nyttigt, og jeg synes også, vi alle sammen er blevet klogere af det. Og også tak til alle jer, der kom, og tak til spørgerne. Jeg beklager, at vi ikke havde mulighed for at tage alle ind, men tiden har været begrænset, og vi er allerede gået over.

Men tusind tak for det. Jeg har en lille erkendtlighed på Udenrigsudvalgets vegne til de fire foredragsholdere.

Tak for i dag og tak, fordi I kom.

SLUT